

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่ อำเภอเสนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จ.อ.พิทยาภรณ์ ก่อแก้ว

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

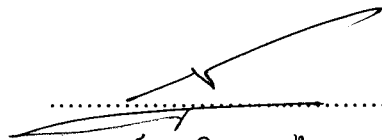
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

ธันวาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

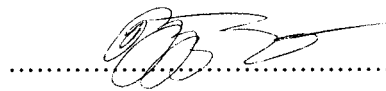
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ พัทยาภรณ์ ก่อแก้ว ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร. กิจชอุเชต ไกรวาส)

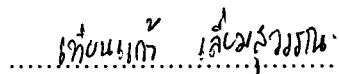
คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทวัน อินทชาติ)

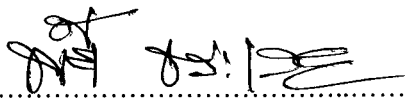

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. กิจชอุเชต ไกรวาส)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันธ์ย์ ธารเสนา)

วันที่...24...เดือน.....ธันวาคม.....พ.ศ....2558.....

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์ฉบับนี้ เรื่องการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง โดยเฉพาะ ดร.กิจฐเขต ไกรवास อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำงานนิพนธ์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และคำปรึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับงานนิพนธ์ รวมทั้งได้กรุณาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานนิพนธ์จนสำเร็จอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

การศึกษาครั้งนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี ทั้งนี้เพราะได้รับความกรุณา และความร่วมมือจาก นายอำเภอและปลัดอำเภอ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ และความร่วมมือในการจัดเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และขอขอบคุณกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาทุกท่าน ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำงานนิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานงานนิพนธ์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบงานนิพนธ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขข้อบกพร่อง จนงานนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่ง

จำเอกพิทยาภรณ์ ก่อแก้ว

56930226: กลุ่มวิชา: การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน; รป.ม. (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน)

คำสำคัญ: การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่/ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

พินยาภรณ์ ก่อแก้ว: การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (PERFORMANCE BASED ON ASSIGNED ROLES AND DUTIES OF SUB-DISTRICT AND VILLAGE HEADMEN IN AMPHOE SENA, AYUDTHAYA PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: กิจจุเชต ไกรवास, ป.ร.ด. 101 หน้า. ปี พ.ศ. 2558.

การวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เก็บข้อมูลจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจำนวนทั้งหมด 114 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย และวิเคราะห์ด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านกิจการสาธารณประโยชน์สูงสุด รองลงมาคือ การรายงานต่อทางราชการ ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพศหญิง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีอายุช่วง 46-55 ปี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีสถานภาพหย่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีอาชีพค้าขาย และ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีรายได้สูงกว่า 20,001 บาท มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้มากกว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในกลุ่มอื่น ๆ

56930226: MAJOR: PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT; M.P.A.

(PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT)

KEYWORDS: SUPPORT PERSONNEL/ THE QUALITY OF WORK LIFE

PITTAYAPORN KORKAEW: PERFORMANCE BASED ON ASSIGNED ROLES AND DUTIES OF SUB-DISTRICT AND VILLAGE HEADMEN IN AMPHOE SENA, AYUDTHAYA PROVINCE. ADVISOR: KITTACHET KRAIVART, Ph.D. 100 P. 2015.

The purposes of this study were to examine performance based on assigned roles and duties of sub-district and village headmen, working in the area of AmphoeSena, Ayudthaya Province and to compare their level of performance as classified by gender, age, status, education, occupation, and monthly income. The subjects participating in this study were 114 sub district and village headmen who completed a questionnaire. The collected data were then analyzed by frequency, percentage, means, and standard deviation.

The results of this study revealed that the both sub-district and village headmen had performed their roles and duties as prescribed at a good level. When considering each role and duty, the one in relation to public service was rated the highest, followed by the role and duty of reporting to the government sectors, exercising power for public governing, disseminating government information, preventing crime, and maintaining social order, respectively. In addition, regarding the results from the comparisons based on gender, age, status, education, occupation, and average monthly income, it was shown that female sub-district and village headmen, aged 46-55, being divorced, and having an education higher than a bachelor's degree had performed their assigned roles and duties with a higher frequency than other groups. Finally, sub-district and village headmen, earning their living as merchants, and having monthly income more than 20,001 baht had performed their assigned roles and duties with a higher frequency than their counterparts.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท.....	8
ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	53
วิธีการวิจัย.....	53
ประชากรในการศึกษา.....	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
เกณฑ์การแปลผล.....	55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	57
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	57
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	59
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	70
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	82
สรุปผลการวิจัย.....	82
อภิปรายผล.....	83
ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	93
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	101

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	สรุปบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน..... 37
2	ข้อมูลการปกครอง อำเภอเสนา มีตำบล 17 ตำบล จำนวน 114 หมู่บ้าน..... 43
3	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 14 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 4 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 9 แห่ง..... 44
4	จำนวนประชากรอำเภอเสนา..... 45
5	จำนวน ร้อยละของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (N = 114)..... 57
6	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมและรายด้าน (N = 114)..... 60
7	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร (N = 114)..... 61
8	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการรายงานต่อทางราชการ (N = 114)..... 62
9	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร (N = 114)..... 63
10	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัดทำทะเบียน (N = 114)..... 64
11	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ (N = 114)..... 65

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการป้องกันโรคติดต่อ (N = 114).....	66
13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย (N = 114).....	67
14 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา (N = 114).....	69
15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยจำแนกตามเพศ (N = 114).....	70
16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยจำแนกตามอายุ (N = 114).....	72
17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยจำแนกตามสถานภาพ (N = 114).....	74
18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (N = 114).....	76
19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยจำแนกตามอาชีพ (N = 114).....	78
20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	80

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองของไทยนับจากวันเริ่มต้นของการก่อตั้งราชอาณาจักรจีนมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย จวบจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน และสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกันก็คือ ระบบการเมือง การปกครองนั่นเอง โดยแต่เดิมตลอดระยะเวลาหลายร้อยปีผ่านมาก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง การปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 นั้น เมื่อพิจารณาให้ดีแล้วก็คงจะบอกคร่าว ๆ ว่าเป็นการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งองค์พระมหากษัตริย์จะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในประเทศ เนื่องจากอำนาจการปกครองทั้งหมดจะรวบรวมอยู่ในมือขององค์พระมหากษัตริย์ โดยที่พระราชอำนาจเหล่านี้จะถูกแจกจ่ายไปยังข้าราชการของพระองค์ต่อ ๆ กันไปตามลำดับชั้น แต่บุคลากรที่นับเป็นข้าราชการผู้ใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้านนั่นเอง

จนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพระองค์ได้ทรงอุทิศพระทัยที่จะพยายามรวบรวมหัวเมืองต่าง ๆ ซึ่งมีเจ้าเมืองต่าง ๆ ปกครองอยู่เรียกว่า “ระบบกินเมือง” เหมือนเช่นในอดีตนั้น เข้ามารวมอำนาจไว้ที่พระองค์ เป็นรูปแบบที่ชัดเจน เป็นรูปแบบที่เรียกว่า การรวมอำนาจการปกครอง (Centralization) และแสดงให้เห็นว่าเป็นรัฐชาติ (Nation state) อย่างชัดเจน ต่อมาพระองค์จึงได้ทรงวางรากฐานการปกครองของประเทศเสียใหม่ โดยที่ทรงจัดให้มีการปกครองส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นขึ้นเหมือนเช่นชาติตะวันตกอื่น ๆ ทั้งนี้ ในส่วนการปกครองในระดับย่อยที่สุดนั้น พระองค์ได้ทรงพิจารณาถึงความสำคัญ โดยได้จัดแบ่ง การปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็นมณฑลเทศาภิบาล เมือง อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ตามลำดับ และโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองระดับหมู่บ้านและตำบลนั้น ก่อนดำเนินการเปลี่ยนแปลง ได้มีการทดลองตั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนันขึ้นปกครองหมู่บ้านและตำบลที่อำเภอบางปะอิน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. 2435 ทั้งนี้เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางปรับปรุงแก้ไข โดยการจัดการ ปกครองหมู่บ้านและตำบลใหม่มีลักษณะแตกต่างจากเดิมอยู่หลายประการคือ ให้ราษฎรพิจารณา เลือกผู้ใหญ่บ้านเองแทนการแต่งตั้งโดยเจ้าเมืองเหมือนก่อน สำหรับการบังคับบัญชาที่กำหนด ให้ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องที่ การป้องกันการโจรกรรมและผู้ร้าย และได้กำหนดให้มีการตอบแทนบ้าง เช่น สินลค่านา ภาษีไม้ไผ่ ค่าเหยียบย่ำที่นาราชภู เป็นต้น ความมุ่งหมายในการปกครองหมู่บ้านและตำบลดังกล่าว ก็เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านซึ่งราษฎรเลือก ขึ้นมานั้น ได้ดูแลดำเนินงานของหมู่บ้านให้เป็นไปโดยเรียบร้อย เป็นหูเป็นตาแก่ทางราชการ ที่จะช่วยสอดส่องดูแลทุกข์สุขของประชาชนทั่วไป ตลอดจนช่วยเร่งรัดเก็บภาษีอากรผลประโยชน์

ของแผ่นดิน และเมื่อการทดลองดังกล่าวประสบผลออกมาด้วยดีแล้ว จึงได้วางรูปแบบการปกครองระดับหมู่บ้านตำบลให้เห็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น โดยออก “พระราชบัญญัติปกครองท้องที่ ร.ศ. 116” โดยประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2440 (ร.ศ. 116) ซึ่งนับเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ได้กำหนดการจัดระเบียบตำบลและหมู่บ้าน อีกทั้งยังเป็นการสร้างรูปแบบของอำนาจและหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้มีความชัดเจนขึ้นด้วย ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับแรกแล้วทรงตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ขึ้นแทน กระทั่งถือเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองระดับตำบล หมู่บ้าน สืบมา โดยอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาเป็นลำดับ สามารถแบ่งออกได้ 8 หมวด คือ 1) ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร 2) ด้านการรายงานต่อทางราชการ 3) ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร 4) ด้านการจัดทำทะเบียน 5) กิจการสาธารณประโยชน์ 6) ด้านการป้องกันโรคติดต่อ 7) ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย 8) ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา ส่วนบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ เช่น กฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎร, กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน, กฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เป็นต้น ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามที่กฎหมายกำหนดไว้นั้น เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก (กระทรวงมหาดไทย, 2551)

โดยในปัจจุบันสืบเนื่องจากการเกิดขึ้นของ “องค์การบริหารส่วนตำบล” เมื่อปี พ.ศ. 2539 และจากการประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ 2540 อันเป็นผลจาก “การกระจายอำนาจ” ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตตำบล หมู่บ้าน เนื่องจากพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ก็คือ พื้นที่ตำบล หมู่บ้าน ตามระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง ยิ่งไปกว่านั้นหน้าที่หลักขององค์การบริหารส่วนตำบลก็คือ บทบาทในการพัฒนาท้องที่ การส่งเสริมอาชีพ ซึ่งเป็นภารกิจหนึ่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีมาแต่เดิม ในขณะที่พื้นที่ในเขตตำบล หมู่บ้านได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมีฐานะเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นทับซ้อนพื้นที่เดิม ทำให้เกิดปัญหาตามมาว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้อย่างไร สภาพปัญหาการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่เป็นอย่างไรบ้าง และความจำเป็นของการมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรมีหรือไม่ อย่างไร ดังนั้น การศึกษาวิจัยปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจในปัจจุบัน โดยผู้ศึกษาซึ่งเป็นบุคลากรของราชการส่วนภูมิภาค สังกัดกรมการปกครอง และได้มีการปฏิบัติงานร่วมกับทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทำการศึกษาในประเด็นปัญหา ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการจัดทำทะเบียน

ด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา ซึ่งจะได้นำปัญหาในพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

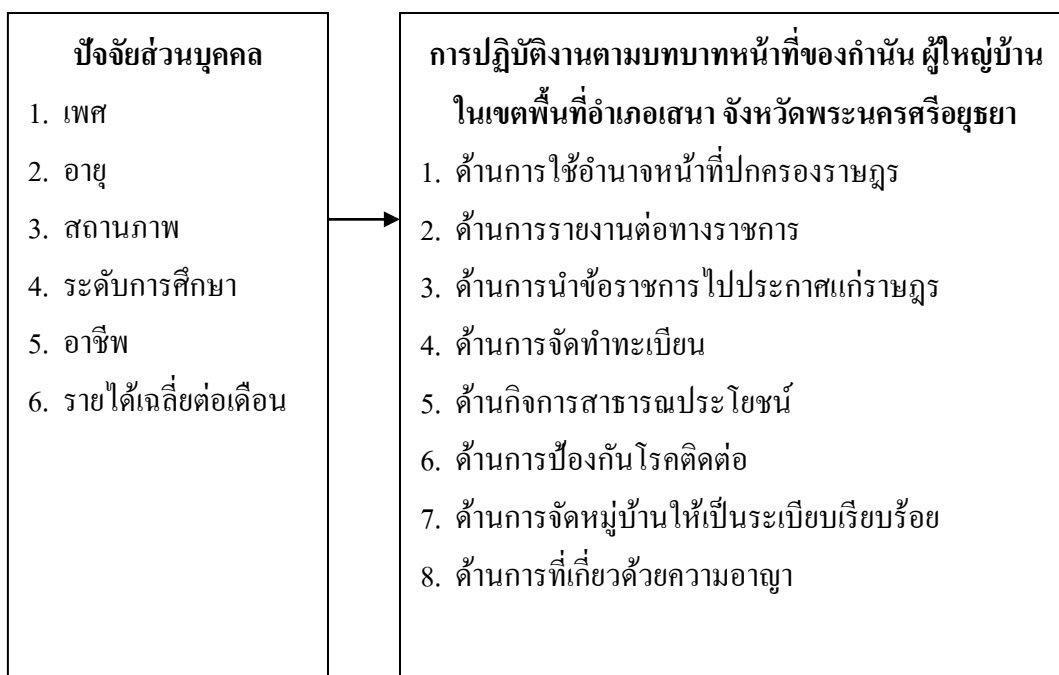
กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยได้กำหนดกรอบแนวความคิดไว้ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 (กระทรวงมหาดไทย, 2551)

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา: การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตด้านประชากร: การวิจัยครั้งนี้ มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 114 คน (ที่มา: ที่ทำการปกครองอำเภอเสนา เดือนเมษายน 2557)

ขอบเขตด้านระยะเวลา: ในการวิจัยครั้งนี้ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558

นิยามศัพท์เฉพาะ

การปฏิบัติงาน หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทบาทหน้าที่ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

และตามกฎหมายอื่น ๆ ที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ใน 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร การจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา

ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร หมายถึง ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าของราษฎรในหมู่บ้านของตน มีอำนาจและหน้าที่ในการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร และบรรดาการที่จะตรวจตรารักษาความปกติในตำบล

ด้านการรายงานต่อทางราชการ หมายถึง ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน ตลอดจนการป้องกันระงับเหตุร้าย การรายงานเหตุการณ์ผิดปกติที่เกิดขึ้นในตำบล หมู่บ้าน ซึ่งอาจเป็นคุณหรือโทษแก่ชุมชนประชาชนหรือต่อประเทศชาติให้ทางราชการทราบ เป็นหน้าที่สำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะเป็นผู้ปกครองดูแลรับผิดชอบเขตปกครองนั้น ๆ

ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร หมายถึง การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร หรือประชุมอบรมชี้แจงข่าวสารแก่ราษฎร ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญทางการปกครอง เนื่องจากการทำความเข้าใจร่วมกันเป็นพื้นฐานสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ถือว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นตัวกลางระหว่างราชการและประชาชนในการที่จะนำข้อมูลข่าวสารทางราชการไปแจ้งให้แก่ราษฎรได้ทราบ

ด้านงานทะเบียน หมายถึง ทำบัญชีสำมะโนครัวในหมู่บ้านและคอยแก้ไขบัญชีนั้น ให้ถูกต้องเสมอ ถ้ามีบุคคลแปลกหน้าออกสำมะโนหมู่บ้านนั้นเข้ามาอาศัย เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน จะต้องสอบถาม ให้กำนันดูแลคนเดินทาง ซึ่งไม่มีเหตุควรสงสัยว่าจะเป็นผู้ร้ายให้ได้มีที่พักอาศัย ตามสมควร ถ้าผู้เดินทางด้วยราชการจะต้องมีคนนำทาง กำนันและผู้ใหญ่บ้านต้องรักษาบัญชีและคอยแก้ไขเพิ่มเติม ผู้ใหญ่บ้านควรนำคนแปลกหน้าออกจากสำมะโนครัวตำบลมาส่งกำนันตามความในมาตรา 27 ข้อ 6 ให้ผู้ใหญ่บ้านปรึกษาหารือกับกำนันหรือไล่ออกจากตำบลนั้นก็ได้ ในการสำรวจและจดทะเบียนบัญชีต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในราชการ

ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ หมายถึง ในการปกครองระดับตำบล หมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่มีอำนาจปกครองดูแลทุกข์สุขของราษฎร รวมทั้งยังมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจการสาธารณประโยชน์ เช่น แจงให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์ เพื่อบำบัดปัดป้องภัยอันตรายสาธารณสุขอันมีมาโดยฉุกเฉิน รวมตลอดทั้งการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัยต่าง ๆ หรือเวลาที่มีการน้กซ์ตฤกษ์ หรือประชุมชนเป็นการใหญ่ในตำบล หมู่บ้านนั้น

ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล ช่วยกันพิทักษ์รักษาความเรียบร้อยในที่อันนั้น ถ้าแลเป็นการจำเป็นแล้วจะขอแรงราษฎรช่วยก็ได้

ด้านการป้องกันโรคติดต่อ หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบลมีหน้าที่ในการป้องกันโรคภัยต่าง ๆ เพื่อให้ราษฎรในเขตปกครองมีสุขภาพสมบูรณ์ โดยให้คอยสังเกตตรวจตราความไข้เจ็บที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรในตำบลของตนและตำบลใกล้เคียง ถ้าเกิดโรคร้ายแรงให้รีบแจ้งให้กรรมการอำเภอทราบโดยเร็ว

ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระเบียบเรียบร้อยในหมู่บ้านให้เรียบร้อยและถูกสุขลักษณะ

ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา หมายถึง การดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในทางคดี โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ เช่น เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตนหรือหมู่บ้านใกล้เคียงให้แจ้งต่อผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ในพื้นที่ทราบ และให้แจ้งต่อกรรมการอำเภอทราบด้วย

บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายอื่น ๆ หมายถึง ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียน ตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว ตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ ตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และตามกฎหมายอื่น ๆ ที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไว้ 8 ด้าน คือ ด้านการใช้ อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร การจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ผู้ปกครองและรับผิดชอบในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนทุกหมู่บ้านทั่วทั้งตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง การประเมินการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 8 ด้าน คือ ด้านการใช้ อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร การจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำแนวทางที่ได้จากการศึกษาไปปฏิบัติงานตามภารกิจในเขตพื้นที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะหลังจากที่มีการกระจายอำนาจการปกครองในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สามารถนำผลการวิจัยเพื่อมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาอิสระในครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยได้นำกรอบแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
  - 1.1 ความหมายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่
  - 1.2 ประเภทของบทบาท
  - 1.3 ความหมายของบทบาทอำนาจ หน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
  - 1.4 บทบาทในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท (Role)

ความหมายเกี่ยวกับบทบาท

แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทส่วนใหญ่ มักถูกอธิบายในศาสตร์ทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้จำนวนมาก ซึ่งขอสรุปเฉพาะที่เห็นว่าสำคัญ ดังนี้

พัทยา สายหู (2529) กล่าวว่า iva บทบาทเปรียบเสมือน “บท” ของตัวละครที่กำหนดไว้ให้ผู้แสดงต้องทำ มีบทที่ต้องแสดงอย่างไร ถ้าแสดงหรือเล่น ไม่สมบทก็อาจถูกเปลี่ยนตัวไม่ให้แสดง

Levenson (1990) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความมุ่งมั่น ข้อห้าม ความรับผิดชอบ และอื่น ๆ ที่มีลักษณะในตนเองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่ให้อำนาจถึงบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปถึงการชี้บ่งหน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า แนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ นั้นเอง

3. บทบาท หมายถึง ความเป็นไปของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่เกิดกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2532) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท คือ การทำหน้าที่หรือพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ

Wrightman and Deaux (1991 อ้างถึงใน กรมการปกครอง, 2539) เห็นว่า บทบาท หมายถึง กลุ่มของพฤติกรรมหรือกิจกรรมที่เป็นไปตามคุณลักษณะของแต่ละตำแหน่งในบริบทของสังคมหนึ่ง ๆ

โคเฮน (Cohen) ได้ให้คำอธิบายเรื่องบทบาทไว้ ดังนี้

การที่สังคมได้กำหนดเฉพาะเจาะจงให้เราปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใดบทบาทหนึ่งนั้น เรียกว่า เป็นบทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribed role) ถึงแม้ว่าบุคคลบางคนจะไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามบทบาทที่คาดหวัง โดยผู้อื่น เรายังคงยอมรับว่าจะต้องปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดให้ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted role) เป็นวิธีการที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่งของเขา ความไม่ตรงกันของบทบาทที่ถูกกำหนดกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้น อาจมีสาเหตุมาจาก

1. บุคคลขาดความเข้าใจในส่วนของบทบาทที่ต้องการ (Lack of understanding)

2. ความไม่เห็นด้วย (Not to conform) หรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนด

3. บุคคลไม่มีความสามารถ (Inability) ที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
แสวง รัตนมงคลมาส (2536) ได้จำแนกลักษณะบทบาทไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. บทบาทในอุดมคติ (ideal role) หมายถึง บทบาทที่ควรจะเป็นไปตามอุดมคติ
อุดมการณ์ หรือหลักการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2. บทบาทที่เป็นจริง (Actual role) หมายถึง ข้อเท็จจริงในด้านกิจกรรมหรือผลงานที่ได้ปฏิบัติจริง

3. บทบาทที่รับรู้ (Perceived role) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจของตนว่าควรเป็นอย่างไร

4. บทบาทที่คาดหวัง (Expecting role) หมายถึง บทบาทที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมุ่งหวังต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งประพฤติปฏิบัติ

5. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Expected role) หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งถูกคาดหวังจากอีกฝ่ายหนึ่งว่า ต้องประพฤติปฏิบัติอย่างไร จึงจะเป็นไปตามคาดหวังของอีกฝ่ายหนึ่ง

ธนพร คล้ายกัน (2541) ให้ความหมายว่า บทบาทเป็นการกระทำหรือแบบแผนของพฤติกรรมต่าง ๆ ตามสิทธิ อำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบของสถานภาพทางสังคมของบุคคล

จันทร์ฉาย ปั่นแก้ว (2546) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลกระทำหรือปฏิบัติเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งนั้น ๆ โดยพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของตนเอง และตามความคาดหวังในตำแหน่งอาชีพที่ครองอยู่

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ให้ความหมายของคำว่า บทบาทไว้ว่า บทบาท (Role) หมายความว่า การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู เป็นต้น

ฉัตรพร ชินบุตร (2547) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้น ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง และยังคงเป็นไปตามความคาดหวังของตนเองและผู้อื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันด้วย

ปรีชา สุวังบุตร (2547) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาตามสถานภาพ หรือตำแหน่ง หรือสิทธิหน้าที่หรือบรรทัดฐานทางสังคมที่มีความคาดหวังต่อการกระทำของบุคคลกลุ่มคนและสังคม เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในสังคมนั้น

นิตย์ ประจงแต่ง (2548) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกมาตามตำแหน่งที่บุคคลนั้นได้รับการแสดงออกนั้น ย่อมผูกพันกับความคิดของผู้ดำรงตำแหน่งเอง และตามความคาดหวังของผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น

พระมหาพนมนคร มีราคา (2549) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามสถานภาพที่เป็นมาโดยธรรมชาติ หรือตามสถานภาพที่ถูกกำหนด หรือถูกคาดหวังจากสังคม อันเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในสังคม

สำเริง กล้าหาญ (2549) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง แนวทางของการแสดงออกหรือปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในตำแหน่งทางสังคม ทางหน้าที่การงาน ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บุญตา ไล่เลิศ (2550) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพของตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่บุคคลได้รับ ต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ตามบทบาทของตำแหน่งนั้น และคล้อยตามความมุ่งหวังของสังคม เช่น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ก็หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ปฏิบัติในสถานศึกษานั้น

ลินทร คำเหมือน (2550) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและพฤติกรรมที่คาดหวัง หรือการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และได้แสดงออกตามบทบาท

ดังนั้น พอสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการงานโดยตรงและงานพิเศษที่ควรจะต้องกระทำ หรือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม

ทฤษฎีของราล์ฟ ลินตัน (Homan's role theory)

ราล์ฟ ลินตัน เป็นนักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียง เขากล่าวว่า “ตำแหน่ง สถานภาพ เป็นผู้กำหนดบทบาท ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ที่ใดสมบทบาทหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เช่น บุคลิกภาพของผู้สมบทบาท ลักษณะของสังคม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย”

ทฤษฎีของโฮมันน์ (Homan's role theory)

โฮมันน์ เป็นนักสังคมวิทยา กล่าวว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นครูตอนเย็น แสดงบทบาทเรียนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

ทฤษฎีของพาร์สันส์ (Parson's role theory)

พาร์สันส์ เป็นนักสังคมวิทยา กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคม ทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า บทบาท คือ การประพฤติดังกล่าวตามตำแหน่ง ทั้งจากที่ถูกกำหนดหรือตามความเป็นจริง หรือเป็นไปตามความคาดหวัง หรือที่ถูกคาดหวัง

ประเภทของบทบาท

ในการศึกษาประเภทของบทบาทได้มีผู้จำแนกประเภทของบทบาทไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

Boon and Selznick (1973, p. 36 อ้างถึงใน จารุพร เฟิงสกุล, 2545, หน้า 13) ได้จำแนกบทบาทออกเป็น

1. บทบาทตามอุดมคติ (Ideal role) เป็นบทบาทในอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิหน้าที่ระบุเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีตัวบทกฎหมาย ระเบียบ กำหนดให้กระทำกิจกรรมในตำแหน่งหน้าที่นั้น ๆ

2. บทบาทที่เป็นจริง (Performed role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริง ซึ่งจะขึ้นกับการสังเคราะห์จากความเชื่อ ความหวัง การรับรู้ และประสบการณ์ของผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่ง ทั้งยังต้องพิจารณาถึงความกดดัน จิตจำกัด และโอกาสในแต่ละสังคม ในระยะเวลานั้น ๆ ด้วย

3. บทบาทที่ควรปฏิบัติ (Perceived role) เป็นบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่ง เชื่อหรือหวังว่า ควรกระทำตามตำแหน่งที่ได้รับ แต่ยังไม่ได้กระทำ ซึ่งอาจจะไม่เหมือนกับบทบาทในอุดมคติ (ไม่มีอยู่ในระเบียบ, กฎหมาย) และบทบาทที่กระทำจริง นอกจากนี้บทบาทที่ควรกระทำยังขึ้นกับความแตกต่างขององค์กร ความนึกคิด ประสบการณ์ และการรับรู้ของผู้ดำรงตำแหน่งแต่ละคนด้วย

ดิเรก พลเลิศ (2537, หน้า 25 อ้างถึงใน จารุพร เฟิงสกุล, 2545, หน้า 32) ได้แบ่งประเภทของบทบาทตามภารกิจและความรับผิดชอบของผู้บริหารไว้เป็น 2 ประเภท คือ

1. บทบาทที่จำเป็นต้องกระทำหรือบทบาทตามกฎหมาย เป็นบทบาทที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จะมีปรากฏอยู่ตามระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งต่าง ๆ ที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ จำเป็นจะต้องกระทำหรือควรกระทำ ถ้าไม่กระทำหรือควรกระทำจะต้องมีความผิด

2. บทบาทอันควรกระทำ หรือบทบาทอันควรจะเป็น เป็นบทบาทที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย แต่องค์กรหรือสังคมมุ่งหวังให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ควรปฏิบัติหรือควรกระทำ แม้ว่าจะมิได้กำหนดไว้เป็นกฎหมายก็ตาม

จักรวัช ธีระกุล (2542, หน้า 45-46) ได้กล่าวถึง ประเภทของบทบาทมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ข้อบัญญัติของสังคม (Prescribed role) หรือบทบาทอุดมคติ บทบาทอุดมคติจะกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้กับตำแหน่งทางสังคม เช่น จะบอกให้ทราบถึงความคาดหวังต่อผู้เป็นพ่อและแม่ว่าสังคมมีไว้อย่างไร เข้ามีพันธะต่อใครอย่างไร และจะเรียกร้องจากใครได้แค่ไหนเพียงไร

2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจ (Perceived role) ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความเชื่อที่บุคคลเข้าใจว่า จะต้องทำในตำแหน่งเฉพาะของเขา รวมทั้งการตีความสถานการณ์ของบุคคลเอง ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องตรงกับบทบาทอุดมคติ ในทำนองเดียวกัน บุคคลซึ่งเราจะต้องติดต่อด้านนั้นก็อาจแตกต่างกันในด้านแนวความคิด ดังนั้น ในการพิจารณาบทบาทที่บุคคลกระทำต่อกันนั้น ไม่พึงสรุปเอาว่าบรรทัดฐานต่าง ๆ ของสังคมนั้น จะได้รับการยอมรับหรือเข้าใจจากบุคคลต่าง ๆ ไปในแนวเดียวกัน

3. บทบาทที่เป็นจริง (Actual role) เป็นบทบาทที่บุคคลลงมือกระทำจริง ๆ ซึ่งสิ่งทีบุคคลปฏิบัติจริงนั้นอาจเกินไปกว่าความเชื่อทางสังคม ความคาดหวังของคนอื่น หรือความเข้าใจของบุคคลเอง แต่ขึ้นกับเงื่อนไขของบุคลิกภาพเฉพาะตัวและประสบการณ์ของเขาเองด้วย

พวงเพชร สุรัตนกวีกุล (2542, หน้า 65-66) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทว่า บทบาท เป็นรูปธรรมเห็นได้จากการกระทำที่แสดงออกมา บทบาท มี 3 ด้าน คือ

1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal role) ได้แก่ บทบาทอันกำหนดไว้ตามความคาดหวัง ของบุคคลทั่วไปในสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพ นั้น ๆ ควรกระทำ แต่อาจมีใครที่ทำหรือไม่มีใครทำตามนั้นก็ไม่ได้

2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived role) เป็นบทบาทอันบุคคลคาดคิดด้วย ตนเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ และประสบการณ์ ของแต่ละบุคคลด้วย

3. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ขึ้นอยู่กับ เหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย ทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป

สรุปได้ว่า ประเภทของบทบาทจะแบ่งได้ทั้งตามภารกิจและตามความรับผิดชอบ โดยเป็นบทบาทที่จำเป็นต้องกระทำหรือบทบาทตามกฎหมายที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และบทบาทอันควรกระทำหรือบทบาทอันควรจะเป็น แม้มิได้กำหนดไว้เป็นกฎหมายก็ตาม

ความหมายของบทบาทอำนาจหน้าที่ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะ ปลกรองท้องที่ พ.ศ. 2457 โดยพอสรุปได้ดังนี้

พระยามหาอำมาตยาธิบดี (2495) สรุปได้ว่า ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น กำหนดก็ยังมี อำนาจหน้าที่เพียงเล็กน้อย คือ

1. รักษาความสงบเรียบร้อยในท้องที่
2. ป้องกันการโจรกรรมของผู้ร้าย
3. ถ้าเป็นความทะเลาะวิวาทเล็กน้อย กำหนดเปรียบเทียบตกลงกันได้ เว้นแต่
  - 3.1 ไม่ยอมตกลงกัน

3.2 ถ้าเป็นความฉกรรจ์ เช่น กับความปล้นฆ่ากัน ฟันกันมีบาดแผลถึงสาหัส กำหนด (ถึงจะอยู่ใกล้ไกลก็ตาม) ต้องนำมาส่งหลวงพลตระการนายแขวง ๆ จะได้ตัดสินว่ากล่าวเปรียบเทียบ ในส่วนชั้นความไม่ฉกรรจ์ ถ้าไม่ตกลงหรือเป็นความฉกรรจ์ หลวงพลตระการจึงบอกส่งกรุงเก่า

พระวรวงศ์วิบูลย์ (2496) สรุปได้ว่า กำหนดในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีหน้าที่เพียงควบคุม ราคาสินค้าและจัดเก็บภาษีอากรการค้าเท่านั้น ดังปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญาหลวง ซึ่งประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 1895 บทที่ 36 มีใจความว่า “พระเจ้าอยู่หัวทรงบัญญัติให้ซื้อขายสิ่งของ ตามถนนตลาด (ราคาตลาด) และผู้ซื้อขายทำเกินไว้ มิได้ซื้อขายตามถนนตลาด มักซื้อถูกขายแพง นอกพระราชบัญญัติ ท่านว่าละเมิดพระราชอาญา ถ้ากำหนดตลาดมิได้กำชับว่ากล่าว และให้ลูกตลาด

ซึ่งขายกว่าถนนตลาด อันพระเจ้าอยู่หัวทรงบัญญัติไว้ว่า ให้เอากำนัน ตลาดใส่ชื่อไว้ 3 วัน แล้วทวนด้วยไม้หวาย 25 ที”

ส่วนเกี่ยวกับการเก็บภาษีอากรนั้น กฎหมายฉบับนี้บัญญัติไว้ว่า “...แต่ก่อนถึงกำหนดชำระหลวงเสนาออกเดินประเมินนา เชิญตราออกมาวางต่อผู้รักษาเมืองกรมการ ให้ผู้รักษาเมืองกรมการกำนันออกเดินประเมินนา ผู้รักษาเมืองบังคับบัญชาตรวจตามกรมการกำนันให้แข็งแรงประการหนึ่งชำระหลวงเสนากำนันเก็บเงินค่านาแก่ราษฎรแล้ว สิ้นลคเป็นของกรมการกำนันชั้นหนึ่งแล้วจึงหักคืนส่วนอีกชั้นหนึ่งแล้ว เป็นสองชั้นแล้ว หักค่าขนเข้ากับชำระหลวงเสนาชั้นละ 15 บาท กำนันต้องเสียค่าตำบลให้ชำระหลวงเสนา ต้องเสียค่าหนึ่งเข้าค่าหางว่าวให้แก่เจ้าพนักงานกรมนาจึงโปรดเกล้าให้ตั้งกรมนาจึงแต่เสนาเดียวไปพร้อมด้วยกรมการกำนันออกไปเดินประเมินนาให้เห็นพร้อมยอมกันทั้งสามคนจึงจะเป็นอันใช้ได้...”

จากปรากฏความข้างต้นที่กล่าวนี้ พอทราบได้ว่า กำนันในสมัยอยุธยาทำหน้าที่เพียงควบคุมตลาดให้การค้าขายได้ดำเนินไปในราคาปกติ ไม่แพงเกินไป นอกเหนือที่ได้มีพระราชบัญญัติกำหนดไว้เงินเป็นที่เดือดร้อนแก่ประชาชนและมีหน้าที่เก็บเรียกภาษีค่านา (เทียบได้กับภาษีบำรุงท้องที่ในปัจจุบัน) ซึ่งมีเพียง 2 ประการเท่านั้น ส่วนหน้าที่อื่น ๆ ไม่ปรากฏ ทั้งอาณาเขตการปกครองก็มิได้ระบุไว้ว่ามีมากน้อยเพียงใดและแบ่งแยกกันอย่างไร และมีตำบลมากน้อยอย่างไร และจะเชื่อได้ว่ากำนันตามกฎหมายลักษณะอาญาหลวงดังกล่าว มิใช่กำนันซึ่งปกครองตำบลเช่นในปัจจุบัน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในทางปกครองในอันที่จะดูแลให้ราษฎรได้รับความสุข แต่รูปการปกครองตำบลสมัยนั้นมิใช่การปกครองตำบลเช่นในปัจจุบัน

อาษา เมฆสวรรค์ (2520) สรุปไว้ว่า อำนาจหน้าที่ของกำนันตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 มีดังนี้

1. อำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน คือ มีหน้าที่ดูแลรักษาความปกติสุขและความสงบเรียบร้อยในเขตหมู่บ้านของตน นำประกาศหรือคำสั่งในราชการแจ้งให้ราษฎรลูกบ้านทราบรับคำร้องทุกข์ของราษฎรและรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ เสนอต่อกำนัน เรียกร้อง สั่งลูกบ้านให้ทำการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายส่งต่อกำนัน

2. มีอำนาจปกครองบังคับบัญชาผู้ใหญ่บ้าน ได้ทุกหมู่บ้านในเขตตำบล ทั้งมีหน้าที่ในการสำรวจเก็บภาษีอากรและเสนอเหตุการณ์ หรือคนที่ต้องคดีต่ออำเภอ

จากการพิจารณาพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะเห็นได้ว่า มีเจตนารมณ์เพื่อให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราความทุกข์สุขของราษฎรตามพื้นบ้านต่าง ๆ

สำหรับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และแก้ไขเพิ่มเติม เช่น กฎหมายว่าด้วย

การทะเบียนราษฎร กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ ฯลฯ

ในส่วนของพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว จำนวน 12 ครั้ง คือ

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2486

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2489

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 112) พ.ศ. 2515

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 364) พ.ศ. 2515

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2527

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2552

บทบาทในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติม สามารถจำแนกออกมาได้เป็น 8 หมวด คือ

1. การใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ในการปกครองระดับตำบล หมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ที่ได้รับเลือกจากราษฎรให้ทำหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขราษฎร อำนาจหน้าที่ในการปกครองราษฎร ประกอบด้วย

1.1 ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ปกครองบรรดาราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน (มาตรา 10)

1.2 ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้า

ของราษฎรในหมู่บ้านของตน (มาตรา 27)

1.2.1 อำนวยความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน

1.2.2 สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านรวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องที่

1.2.3 ประสาน หรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2.4 รับฟังปัญหาและความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งต่อส่วนราชการของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ

1.2.5 ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริหารส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2.6 ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้าน ให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ โดยกระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตามที่ทางราชการได้แนะนำ

1.3 ปฏิบัติตามภารกิจ หรืองานอื่นตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ หรือตามที่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมอบหมาย

2. การรายงานต่อทางราชการ ในการดูแลรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน ตลอดจนการป้องกันและระงับเหตุร้าย การรายงานเหตุการณ์ผิดปกติที่เกิดขึ้นในตำบลหมู่บ้าน ซึ่งอาจเป็นคุณหรือโทษแก่ชุมชนประชาชนหรือต่อประเทศชาติในทางราชการทราบ เป็นหน้าที่สำคัญของกำนันผู้ใหญ่บ้านในฐานะเป็นผู้ปกครองดูแลรับผิดชอบเขตปกครองนั้น ๆ เพื่อจะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและป้องกันมิให้เกิดเหตุลุกลามใหญ่โตขึ้น หรือเป็นการปราบปรามเหตุร้ายนั้น ได้โดยเด็ดขาด รวดเร็ว การรายงานต่อทางราชการ ประกอบด้วย

2.1 ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนัน หรือทางราชการ และรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันทราบ พร้อมทั้งรายงานต่อนายอำเภอด้วย

2.2 ถ้ากำนันรู้เห็นเหตุทุกข์ร้อนของราษฎร หรือการแปลกประหลาดเกิดขึ้นในตำบล ต้องรีบรายงานต่อกรมการอำเภอให้ทราบ

2.3 ในการที่จะทำรายงานประจำ หรือรายงานจรอย่างใด ๆ ขึ้นต่อกรมการอำเภอกำนันจะเรียกประชุมผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลในตำบลนั้น พร้อมกับตรวจสอบก่อนและจะให้ลงชื่อเป็นพยานในรายงานก็ได้

3. การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร หรือการประชุมอบรมชี้แจงข่าวสารแก่ราษฎรเป็นสิ่งสำคัญทางการปกครอง เนื่องจากการทำความเข้าใจร่วมกันเป็นพื้นฐานสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ถือว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวกลางระหว่างราชการและประชาชนในการที่จะนำข่าวสารข้อมูลทางราชการทราบ หน้าที่ตามข้อนี้ ได้แก่

3.1 จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

3.2 ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันทราบ พร้อมทั้งรายงานต่อนายอำเภอด้วย

3.3 ในเวลาที่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมีหมายให้ประกาศข้อราชการอันใดแก่ราษฎร กำนันจะเรียกประชุมผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น พร้อมกับชี้แจงให้เป็นที่เข้าใจข้อราชการอันนั้นแล้ว ให้รับข้อราชการ ไปประกาศแก่ราษฎรอีกชั้นหนึ่งก็ได้

4. การจัดทำทะเบียน การจัดทำทะเบียนในท้องที่เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญด้านการปกครองที่จะต้องจัดทำ เพื่อให้ได้ทราบเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ภายในเขตปกครองอันเกี่ยวกับจำนวนประชาชน จำนวนครอบครัว จำนวนสัตว์พาหนะ และลักษณะพื้นที่ในเขตรับผิดชอบ ข้อมูลรายละเอียดดังกล่าว นอกจากจะเป็นประโยชน์แก่การปกครองและงานในหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้ว ยังจะสามารถประสานงานกับทางราชการเมื่อเกิดเหตุและชี้แนะเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องที่ทางราชการทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำคัญในเชิงสถิติข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของทางราชการ

4.1 อบรม หรือชี้แจงในราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในข้อราชการ กฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควร อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานทะเบียน ได้แก่

4.1.1 ให้กำนันดูแลคนเดินทาง ซึ่งไม่มีเหตุสมควรสงสัยว่าจะเป็นผู้ร้ายให้ได้มีที่พักตามสมควร

4.1.2 ถ้าผู้เดินทางด้วยราชการจะต้องการคนนำทาง หรือขาดแคลนพาหนะเสบียงอาหารลงในระหว่างทาง และจะต้องขอต่อกำนันให้ช่วยสงเคราะห์ กำนันต้องช่วยจัดหาให้ตามที่ทำได้ ถ้าหากว่าการที่จะช่วยเหลือนั้นจะต้องออกราคาจ้างเพียงใด ให้กำนันเรียกเอาแก่ผู้เดินทางนั้น

4.1.3 กำนันต้องรักษาบัญชีสำมะโนครัวและทะเบียนบัญชีของรัฐบาลในตำบลนั้น และคอยแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องตรงกับบัญชีของผู้ใหญ่บ้าน

4.1.4 เมื่อผู้ใหญ่บ้านนำคนจรแปลกหน้านอกสำมะโนครัวตำบลมาส่งกำนัน ให้กำนันปรึกษาหารือกับผู้ใหญ่บ้าน เมื่อเห็นสมควรจะขับไล่ผู้นั้นออกไปเสียจากท้องถื่นที่ตำบลนั้นก็ได้

4.1.5 การที่จะสำรวจสำมะโนครัวและจดทะเบียนบัญชีต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในราชการ เช่น การที่จะสำรวจสำมะโนครัวและบัญชีไร่นาและสิ่งของ ต้องพิศุภคาณีอากรในตำบลนั้น กำนันจะเรียกผู้ใหญ่บ้านทั้งปวงประชุมกันตรวจบัญชีให้ถูกต้องและให้ลงชื่อพร้อมกับเป็นพยานในบัญชีที่จะยื่นต่อเจ้าพนักงานก็ได้

5. กิจการสาธารณะประโยชน์ ในการปกครองระดับตำบล หมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ได้รับเลือกจากราษฎรในตำบล หมู่บ้านนั้น มีอำนาจปกครองดูแลทุกข์สุขของราษฎร

เป็นหน้าที่โดยตรงของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่จะต้องดูแลเอาใจใส่ในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเป็นผู้คุ้นเคยกับสภาพท้องถิ่นที่จะต้องรู้ความต้องการและปัญหาของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหา บัดเป่าความเดือนร้อนแก่ราษฎร และปฏิบัติการตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้โดยเคร่งครัด อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจสาธารณะ ประโยชน์ได้แก่

5.1 แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณะประโยชน์ เพื่อบำบัดป้อง ภัยอันตรายสาธารณะอันมีมาโดยฉุกเฉิน รวมตลอดทั้งการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย

5.2 ถ้าเกิดจลาจล ฆ่ากันตาย ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ไฟไหม้ หรือเหตุร้ายสำคัญใด ๆ ในตำบล หรือมีเหตุควรสงสัยว่าลูกบ้านคนใดในตำบลนั้น บางคนจะเกี่ยวข้องเป็นโจรผู้ร้าย เป็นหน้าที่ของกำนันต้องเรียกผู้ใหญ่บ้าน และลูกบ้านในตำบลออกช่วยต่อสู้ติดตามจับผู้ร้าย หรือติดตามเอาของกลางคืน หรือดับไฟ หรือช่วยอย่างอื่นตามสมควรแก่การ โดยเต็มกำลัง

5.3 กำนันต้องร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และสิ่งซึ่งเป็น สาธารณประโยชน์อันอยู่ในตำบลนั้น

5.4 กำนันกระทำตามหน้าที่จะเรียกผู้ใดมาหาหรือให้ช่วยก็ได้

5.5 ถ้ามีเหตุสงสัยว่าผู้ใดในตำบลนั้นแสดงความอาฆาตมาดร้ายแก่ผู้อื่น หรือเป็นคน จรจัด ไม่ปรากฏการทำมาหาเลี้ยงชีพ และไม่สามารถจะชี้แจงความบริสุทธิ์ของตนได้ ให้กำนัน เรียกประชุมผู้ใหญ่บ้านสืบสวน ถ้ามีหลักฐานควรเชื่อว่าเป็นความจริงก็ให้เอาตัวผู้นั้นส่งกรมการอำเภอ ไปฟ้องร้องเอาโทษตามมาตรา 30 แห่ง ประมวลกฎหมายอาญา

5.6 ถ้าลูกบ้านผู้ใดไปตั้งทับกระท่อม หรือโรงเรียนอยู่ในที่เปลี่ยวในตำบลนั้น ซึ่งน่า กลัวจะเป็นอันตรายด้วยโจรผู้ร้าย หรือน่าสงสัยว่าจะเป็นสำนักโจรผู้ร้าย การอย่างนี้ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น ประชุมปรึกษาหารือกันดู เมื่อเห็นเป็นการสมควรและจะบังคับให้ลูกบ้าน คนนั้นย้ายเข้ามาอยู่เสียในหมู่บ้านราษฎรก็ได้ และให้นำความแจ้งต่อกรมการอำเภอ

5.7 ในเวลาใดจะมีอันตรายแก่การทำมาหากิจของลูกในตำบลนั้น เช่น โรคภัยไข้เจ็บ ติดต่อก่เกิดขึ้น หรือน้ำมากหรือน้ำน้อยเกินไป เป็นต้น ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปรึกษาหารือกัน ในการที่จะป้องกันแก้ไขเยียวยากันอันตรายด้วยอาการที่แนะนำลูกบ้านให้ทำอย่างไรหรือลดแรง ช่วยกันได้ประการใด กำนันมีอำนาจที่จะบังคับการนั้นก็ได้ ถ้าเป็นการเหลือกำลังให้ร้องเรียน ต่อกรมการอำเภอและผู้ว่าราชการเมืองของกำลังรัฐบาลช่วย

5.8 ในเวลาใดมีการนัดทุกข์ หรือประชุมชนเป็นการใหญ่ในตำบลนั้น
 กำนันจะเรียกผู้ใหญ่บ้านช่วยพิทักษ์รักษาความเรียบร้อยในที่อันนั้น ถ้าแลเป็นการจำเป็นแล้ว
 จะขอแรงราษฎรช่วยก็ได้

6. การป้องกันโรคติดต่อ การรักษาสุขภาพอนามัยของราษฎร นับเป็นภารกิจที่สำคัญ
 อย่างหนึ่งของการรักษาความสงบเรียบร้อย เพราะสุขภาพของราษฎรย่อมเป็นรากฐานและบ่อเกิด
 แห่งความสุขสมบูรณ์ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะทางด้านผลิต
 และการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามทางสังคม

7. การจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับ
 ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน ดังนี้

7.1 จัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและต้องด้วยสุจริตลักษณะ

7.2 ถ้าราษฎรคนใดทิ้งให้บ้านเรือนชำรุดรุงรัง หรือปล่อยให้โสโครกโสสม
 อาจจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ผู้อยู่ในท้องถิ่นนั้น หรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียง หรือผู้ที่ไปมาหรือให้เกิด
 อคติภัย หรือโรคภัย ให้กำนันผู้ใหญ่บ้านปรึกษา ถ้าเห็นสมควรจะบังคับให้ผู้อยู่ที่นั่นแก้ไขเสีย
 ให้ดีก็บังคับได้ ถ้าผู้นั้นไม่ทำตามบังคับก็ให้กำนันนำความร้องเรียนต่อกรมการอำเภอ

8. การที่เกิดด้วยความอาญา การดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในทางคดีเป็นการปฏิบัติการ
 ต่อเนื่องเพื่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดทางอาญา อันเป็นผลกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชน เพราะถ้าแม้ถึงว่ากฎหมายจะบัญญัติโทษหนักเพียงใด หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง
 มีสมรรถภาพดีอย่างไรก็ตามก็ไม่อาจป้องกันการกระทำความผิดมิให้เกิดขึ้นได้ทุกกรณี เนื่องจากกระทำผิดนั้น
 เป็นปรากฏทางสังคมหรือเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากสังคมอยู่เสมอ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย
 จึงต้องเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องนี้พอเพียงที่จะสามารถทำหน้าที่ ทั้งป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด
 อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับความอาญา ดังนี้

8.1 ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่และอำนาจในการเกี่ยวกับความอาญาดังต่อไปนี้ คือ (มาตรา 28)

8.1.1 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น
 ในหมู่บ้านของตน ต้องแจ้งความต่อกำนันนายตำบลให้ทราบ

8.1.2 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น
 ในหมู่บ้านใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อผู้ใหญ่บ้านนั้นให้ทราบ

8.1.3 เมื่อตรวจพบของกลางที่ผู้กระทำความผิดกฎหมายมีอยู่ก็ดี หรือสิ่งของที่สงสัยว่า
 ได้มาโดยกระทำความผิดกฎหมาย หรือเป็นสิ่งของสำหรับใช้ในการกระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับสิ่งของ
 นั้นไว้ และรับนำส่งต่อกำนันนายตำบล

8.1.4 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังจะกระทำผิดกฎหมายที่ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายที่ดีให้จับตัวผู้นั้นไว้ และรีบนำส่งต่อกำนันนายตำบล

8.1.5 ถ้ามีหมายหรือมีคำสั่งตามหน้าที่ราชการให้จับผู้ใดในหมู่บ้านนั้น เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ที่จะจับผู้นั้น และรีบส่งต่อกำนันหรือกรรมการอำเภอตามสมควร

8.1.6 เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้นหรือให้ยึด ผู้ใหญ่บ้านต้องจัดการให้เป็นไปตามกฎหมาย

8.2 กำนันมีหน้าและอำนาจในการที่เกี่ยวกับความอาญา ดังต่อไปนี้ คือ (มาตรา 35)

8.2.1 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในตำบลที่ใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อกรรมการอำเภอให้ทราบ

8.2.2 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในตำบลที่ใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อกำนันนายตำบลนั้นให้ทราบ

8.2.3 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังจะกระทำผิดกฎหมายที่ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายที่ดี ให้จับผู้นั้นไว้ และรีบนำส่งต่อกรรมการอำเภอ

8.2.4 ถ้ามีหมาย หรือมีคำสั่งตามหน้าที่ราชการให้จับผู้ใดในตำบลนั้น เป็นหน้าที่ของกำนันที่จะจับผู้นั้นแล้วรีบส่งต่อกรรมการอำเภอ

8.2.5 เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้น หรือให้ยึด กำนันต้องจัดการให้เป็นไปตามกฎหมาย

8.2.6 ถ้ามีผู้มาขออายัดตัวคนหรือสิ่งของก็ดี หรือผู้ต้องโจรกรรมจะทำหมายตราสิน หรือมีผู้จะขอทำการชันสูตรบาดแผลก็ดี ทั้งนี้ให้กำนันสืบสวนฟังข้อความแล้วรีบนำตัวผู้ขอและผู้ต้องอายัดและทรัพย์สินของบรรดาที่จะพาไปด้วยนั้น ไปยังกรรมการอำเภอ ถ้าสิ่งของอย่างใดจะพาไปไม่ได้ก็ให้กำนันชันสูตรให้รู้เห็นแล้วนำความไปแจ้งต่อกรรมการอำเภอในขณะนั้น

อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบอื่น ๆ

1. ทะเบียนราษฎร ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และระเบียบสำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กรรมการปกครอง

1.1 ผู้ใหญ่บ้านเป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้ง กรณีมีคนเกิด คนตาย หรือย้ายที่อยู่ เมื่อรับเรื่องจากราษฎรแล้วต้องส่งต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งมีรายการปฏิบัติ ดังนี้

1.1.1 แจ้งเกิด แบ่งเป็น คนเกิดในบ้านและคนเกิดนอกบ้าน คนเกิดในบ้าน เข้าบ้านหรือบิดา หรือมารดา ต้องแจ้งการเกิดตายภายใน 15 วัน นับแต่วันเกิด คนเกิดนอกบ้าน เช่น เกิดในรถยนต์ หรือโดยสาร หรือบนทางสาธารณะ เป็นต้น บิดาหรือมารดาต้องแจ้งการเกิดภายใน 15 วัน

นับแต่วันเกิด หากจำเป็นไม่อาจแจ้งภายในกำหนดดังกล่าว ให้แจ้งภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่ สามารถแจ้งได้ ให้กำนันผู้ใหญ่ชายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำหมู่บ้านออกใบรับการแจ้งการเกิด (ท.ร. 1) ตอนหน้าท่อนท้าย พร้อมเรียกสำเนาทะเบียนบ้าน (ท.ร. 14) ฉบับเจ้าบ้าน และใบรับรอง การเกิด (ถ้ามี) ส่งนายทะเบียนอำเภอเพื่อออกสูติบัตร (ท.ร. 13) และเพิ่มรายการคนเกิดในสำเนา ทะเบียนบ้านของผู้แจ้ง กรณีมีถิ่นที่อยู่ในเขตสำนักทะเบียนอำเภอนั้น

กรณีเด็กเกิดใหม่ถูกทอดทิ้งและมีชีวิตอยู่ ผู้พบจะต้องนำไปส่งและแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ ประชาสงเคราะห์ที่ได้รับตัวไว้แล้วให้แจ้งกรณีการเกิดต่อนายทะเบียนหรือตำบลหรือเจ้าหน้าที่ ประชาสงเคราะห์แห่งท้องที่ที่ตนพบโดยเร็ว ผู้ไม่แจ้งอาจมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

1.1.2 แจ้งตาย แบ่งเป็นคนตายในบ้านและคนตายนอกบ้าน คนตายในบ้าน เจ้าบ้านหรือผู้พบคนตาย กรณีไม่มีเจ้าบ้านหรือผู้ได้รับมอบหมายต้องแจ้งการต่อนายทะเบียน ผู้รับแจ้งภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาตายหรือเวลาที่พบศพ ส่วนคนตายนอกบ้าน ให้บุคคลที่ไป กับผู้ตายหรือผู้พบศพแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่ตายหรือพบศพภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาตาย หรือพบศพ หรือแจ้งต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่สะดวกกว่าก็ได้ ผู้ใหญ่บ้านเมื่อ ได้รับแจ้งให้ออกใบรับแจ้งการตาย (ท.ร. 4 ตอนหน้า) แก่ผู้แจ้งแล้วส่งต่อนายทะเบียน ที่สำนักทะเบียนอำเภอเพื่อออกใบมรณบัตร (ท.ร. 4, 5) และแก้ไขรายการในทะเบียน (ท.ร. 14) กรณีมีชื่ออยู่ในทะเบียนสำนักทะเบียนอำเภอนั้น

1.1.3 แจ้งย้ายที่อยู่ เมื่อมีการแจ้งย้ายที่อยู่ให้ดำเนินการ ดังนี้

1.1.3.1 การย้ายออก เจ้าบ้านหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้แจ้งออกต้องแจ้งย้าย บุคคลออกภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ผู้อยู่ในบ้านย้ายออก เมื่อผู้ใหญ่บ้านในฐานะนายทะเบียน ผู้รับแจ้งได้รับแจ้งการย้ายออกให้กรอกใบรับแจ้งการย้ายที่อยู่ (ท.ร. 6 ตอนหน้า) ส่งพร้อมสำเนา ทะเบียนบ้านและบัตรประจำตัวประชาชนของผู้แจ้ง ไปดำเนินการต่อ ณ สำนักทะเบียนอำเภอ

1.1.3.2 การย้ายเข้า เจ้าบ้านหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้แจ้งย้ายเข้า ต้องแจ้งย้าย บุคคลเข้าภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ย้ายอยู่ในบ้าน โดยนำแจ้งย้ายที่อยู่ (ท.ร. 6) ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ไปแจ้งย้ายต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ให้ผู้ใหญ่บ้านในฐานะนายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำหมู่บ้าน ซึ่งทำหน้าที่นายทะเบียนผู้รับแจ้งส่งหลักฐานการย้ายเข้าพร้อมสำเนาทะเบียนบ้านไปดำเนินการต่อ ณ สำนักทะเบียนอำเภอ

1.1.3.3 การแจ้งย้ายปลายทาง เป็นการแจ้งย้ายเข้าต่อทะเบียนแห่งท้องที่ ที่ไปอยู่ใหม่ โดยไม่ต้องไปแจ้งย้ายออกต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนเองมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ผู้ย้าย ที่อยู่จะต้องไปแจ้งต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่ตนไปอยู่ใหม่ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ย้ายออก

โดยเสียค่าธรรมเนียมตามบัตรที่ราชการออกให้ นายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำหมู่บ้านต้องเรียกหนังสือยินยอมจากเจ้าบ้านที่เข้าไปอยู่กรอกใบแจ้งการย้ายที่อยู่ให้แก่ผู้แจ้งนำไปดำเนินการต่อ ณ สำนักทะเบียนอำเภอ

1.1.3.4 การปลูกสร้างบ้านใหม่หรือรื้อถอน ให้แจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านในฐานะนายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำหมู่บ้านภายใน 15 วัน นับแต่วันปลูกสร้างหรือรื้อบ้านเสร็จ ผู้ใหญ่บ้านในฐานะนายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำหมู่บ้านออกใบรับแจ้งเกี่ยวกับบ้านแล้วไปดำเนินการต่อที่อำเภอ

1.2 ให้ถือยศจำรับรองบุคคล บุคคลใดขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน หรือขอแจ้งเกิดเกินกำหนด หรือขอแก้ไขรายการเอกสารทะเบียนราษฎร หรือการแจ้งย้ายออกจากทะเบียนบ้านกลางกรณีและผู้แจ้งไม่มีเอกสารหลักฐานให้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนอำเภอท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในปัจจุบัน พร้อมทั้งสำเนาเอกสารไปแสดงประกอบการพิจารณาอนุญาตและก่อนนายทะเบียนพิจารณาอนุญาต นายทะเบียนอำเภออาจให้ผู้ใหญ่บ้านในท้องที่ที่ผู้ยื่นคำร้องมีถิ่นที่อยู่ให้ถือยศจำเกี่ยวกับบุคคลดังกล่าวประกอบการอนุญาตในฐานะพยาน

2. บัตรประจำตัวประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน

2.1 แจ้งให้ราษฎรผู้มีสัญชาติไทยที่มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน (บ.ป. 1) ณ ที่ว่าการอำเภอ ภายใน 60 วัน นับตั้งแต่วันที่อายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ โดยยื่นคำขอมีบัตรนำหลักฐานสำเนาทะเบียนบ้าน (ท.ร. 14) ฉบับเจ้าบ้านและสูติบัตรไปด้วย

2.2 เป็นเจ้าพนักงานตรวจบัตรเฉพาะด้าน ซึ่งปฏิบัติอยู่ตามด่านตรวจที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 452/2524 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 (ปกติปฏิบัติร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครอง)

3. ทะเบียนครอบครัว ตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว การทะเบียนครอบครัว มี 7 ประเภท คือ

- 3.1 ทะเบียนสมรส
- 3.2 ทะเบียนหย่า
- 3.3 ทะเบียนรับรองบุตร
- 3.4 ทะเบียนรับบุตรบุญธรรม
- 3.5 ทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม
- 3.6 ทะเบียนบันทึกฐานะภรรยา
- 3.7 ทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว

ผู้ใหญ่บ้านอาจจะต้องเป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่ประสงค์จะจดทะเบียนเหล่านี้ โดยแนะนำให้ไปติดต่อยังอำเภอ

ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ในฐานะพยานกรณียื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนัน ท้องที่ที่ชายหรือหญิงฝ่ายใด หรือทั้งสองฝ่าย มีถิ่นที่อยู่ ถ้าท้องที่ใดผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควร จะประกาศโดยอนุมัติของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงมหาดไทย ยอมให้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียน สมรสต่อกำนันได้

กำนันท้องที่ที่ชายหรือหญิง ฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่าย มีถิ่นที่อยู่ มีอำนาจหน้าที่รับจด ทะเบียนสมรสแก่ชายหญิงนั้น ถ้าท้องที่ใดผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรจะประกาศโดยอนุมัติ ของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยให้ชายหญิงยื่นคำร้องพร้อมพยาน 2 คน พยานคนหนึ่ง ต้องเป็นพนักงานปกครอง ซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้านขึ้นไป หรือตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่นายร้อย ตำรวจตรีขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือผู้แทนราษฎร เทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิก สภาจังหวัด หรือทนายความ

กำนันมีอำนาจหน้าที่ในการรับคำร้องขอจดทะเบียนสมรสด้วยวาจาหรือด้วยกิริยาจาก ชายหญิงที่ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย ซึ่งนายทะเบียนไม่สามารถจดทะเบียนสมรสให้ได้ และผู้ใกล้ความตายจะทำคำร้องตามแบบก็ไม่ได้ ให้กำนันที่ได้รับคำร้องขอจดทะเบียนพร้อมด้วย ชายหรือหญิงที่ยังคงมีชีวิตอยู่ไปแสดงตนต่อนายทะเบียน โดยมีชักช้า เพื่อให้ถ้อยคำแสดงพฤติกรรม แห่งการร้องขอแล้วจดทะเบียนสมรส

4. ทะเบียนสัตว์พาหนะ ตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ (พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482) ช้าง ม้า โคน กระบือ ล่อ ลา เป็นสัตว์พาหนะ ซึ่งต้องจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณ ภายใต้งื่อนไป ดังต่อไปนี้

- 4.1 ช้างมีอายุย่างเข้าปีที่ 8
- 4.2 สัตว์อื่นนอกจากโคตัวเมียมีอายุย่างเข้าปีที่ 6
- 4.3 สัตว์ที่มีอายุได้ใช้จับจี ลากเข็น หรือใช้งานแล้ว
- 4.4 สัตว์ที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 4 เมื่อนำออกนอกราชอาณาจักร
- 4.5 โคตัวเมียมีอายุย่างเข้าปีที่ 6 เมื่อจะทำการ โอนกรรมสิทธิ์ เว้นแต่ในกรณีรับมรดก

ทั้งนี้ เจ้าของหรือตัวแทนพร้อมด้วยผู้ใหญ่บ้านหรือพยานในกรณีที่ไม่มีผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ใหญ่บ้านไปด้วยไม่ได้ มีหน้าที่ต้องนำสัตว์เหล่านี้ไปดำเนินการจดทะเบียนตัวรูปพรรณจาก นายทะเบียนท้องที่ที่สัตว์นั้นอยู่ในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเป็นกรณี ๆ ไป การจดทะเบียน ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดด้วย อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับสัตว์พาหนะ ตามกฎหมาย ดังนี้

ผู้ใหญ่บ้าน

1. เป็นพยานในการจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะ เมื่อเจ้าของสัตว์หรือตัวแทนนำสัตว์ไปขอจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณจากนายทะเบียนท้องที่ที่สัตว์นั้นอยู่
2. มีหน้าที่ช่วยเหลือกำนันในการดำเนินการเกี่ยวกับการทะเบียนสัตว์พาหนะ
3. สืบหาและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ (แบบ ส.พ. 19)
4. จัดทำบัญชีสัตว์ประจำคอก ซึ่งยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ (ส.พ. 18) และบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ (ส.พ. 19) และตรวจสอบแก้ไข

กำนัน

1. รับมอบตัวรูปพรรณ กรณีผู้มีตัวรูปพรรณ แต่ไม่มีตัวสัตว์ในครอบครอง เพื่อส่งให้นายทะเบียนต่อไป
2. รับแจ้งความหรือรับมอบตัวรูปพรรณสัตว์ที่ตายจากเจ้าของสัตว์หรือตัวแทน
3. รับมอบตัวรูปพรรณกรณีสัตว์หายตามคินมาไม่ได้
4. รับมอบบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ (แบบ ส.พ. 19) จากผู้ใหญ่บ้านนำไปส่งนายทะเบียนเพื่อรับทราบและลงนาม และจัดเก็บบัญชีดังกล่าว เพื่อเป็นหลักฐานตรวจสอบสิทธิ์และการจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณ

5. สืบหาและจัดทำบัญชีสัตว์ประจำคอก ซึ่งยังคงไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ (แบบ ส.พ. 18) ส่งนายทะเบียนเป็นประจำทุกเดือน

5. ทะเบียนอาวุธปืน ตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 การทำ ชื่อ มี ใช้ สิ่ง และหรือนำเข้า ซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน ต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ และผู้ใหญ่บ้านอาจเป็นผู้ให้คำรับรองเกี่ยวกับความประพฤติและหลักฐานของผู้ขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนประกอบการพิจารณาของนายทะเบียนว่ามีคุณสมบัติและความจำเป็นตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่

6. การรับราชการทหาร ดำเนินการตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 สรุปได้ดังนี้

6.1 ในเดือนกันยายนของทุกปี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องนำประกาศของนายอำเภอแจ้งไว้ให้ชายสัญชาติไทยที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 18 ไปลงบัญชีทหารกองเกิน ณ ที่ว่าการอำเภอท้องที่ (แผนกสถิติอำเภอ)

6.2 ในเดือนตุลาคมของทุกปี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องนำประกาศของนายอำเภอไปแจ้งไว้ในทหารกองเกินที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 21 ใน พ.ศ. นั้น ไปแสดงตน เพื่อรับหมายเรียก ณ ที่ว่าการอำเภอท้องที่ (แผนกสถิติอำเภอ)

6.3 ประมาณเดือนเมษายน-พฤษภาคม ของทุกปี นำราษฎรไปแสดงตนเพื่อคัดเลือกทหาร ณ ที่ว่าการอำเภอ หรือสถานที่ที่ทางราชการกำหนด

6.4 แนะนำทหารผู้ที่หลบหนีราชการทหารให้กลับกรมกอง

6.5 จับทหารกองเกินที่ไม่มารับหมายเรียก หรือขาดการตรวจเลือกส่งอำเภอ

6.6 ประกาศให้ทหารกองเกิน หรือกองหนุนในคราวที่มีการระดมพล เพื่อฝึกวิชาทหารและทดลองความพร้อม

7. การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในกรณีฉุกเฉิน เมื่อสาธารณภัย ภัยทางอากาศ หรือการก่อวินาศกรรมเกิดขึ้น และยังไม่มีการป้องกันภัยให้ทันทั่วถึง กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ป้องกันภัยตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2550 และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามีอำนาจเข้าจัดการใด ๆ และสั่งให้บุคคลใด ๆ เข้าช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นเพื่อจัดภัยเช่นว่านั้นไปพลางก่อนได้จนกว่าผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่จะมาอำนวยการแทน แต่ไม่ให้ใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่และทรัพย์สินของทางราชการ นอกจากนี้ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ต้องร่วมกับทางอำเภอรวบรวมกลุ่มประชาชนอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจัดตั้งและฝึกอบรมเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติของทางราชการ

8. ตามประมวลกฎหมายอาญา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

8.1 คดีความผิดต่อส่วนตัว หรือความผิดอันยอมความไม่ได้ ได้แก่ การกระทำความผิดอาญาซึ่งผลของการกระทำผิดไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนทั่วไป แต่มีผลต่อผู้ถูกกระทำโดยเฉพาะ เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท ล้อ โกง โกงเจ้าหน้าที่ ยักยอก บุกรุก ทำให้เสียทรัพย์สิน ความผิดอันเกิดจากการใช้เชือก ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา รวมทั้งฐานกระทำอนาจารบุคคลอายุเกินกว่าสิบห้าปีขึ้นไป ทั้งนี้มิได้เกิดต่อหน้าธารกำนัล ไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย หรือมิได้เป็นการกระทำแก่บุคคลตามที่กฎหมายระบุไว้ เป็นต้น

8.2 คดีอาญาแผ่นดิน หรือความผิดอันยอมความไม่ได้ ได้แก่ การกระทำความผิดอาญาซึ่งผลของการกระทำกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน อันได้แก่ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ เช่น ความผิดฐานกบฏ ความผิดต่อชีวิต เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย ความผิดต่อร่างกาย เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับการเล่นการพนัน โดยไม่ได้รับอนุญาต ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ เป็นต้น

คดีอาญาแผ่นดิน คู่กรณีจะตกลงยอมความกันไม่ได้ ข้อตกลงไม่มีผลใช้บังคับ พนักงานสอบสวนยังสามารถดำเนินคดีเอาผิดกับผู้ต้องหาได้ ผู้เสียหายในคดีอาญาแผ่นดิน อาจจะเป็นได้

ทั้งรัฐ เอกชน ผู้เสียหายมีสิทธิร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน เพื่อให้ดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายจะฟ้องคดีต่อศาลเองก็ได้

ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง เมื่อกระทำการตามอำนาจหน้าที่ ผู้ใดดูหมิ่นหรือต่อสู้อัช้ดขวาง ย่อมมีความผิดต่อเจ้าพนักงาน ทำให้ได้รับโทษหนักขึ้นกว่าความผิดต่อบุคคลธรรมดา

9. กฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านที่อยู่ในท้องที่ที่มีการเช่าที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม เป็นคณะกรรมการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำตำบล (คชก. ตำบล) โดยตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

9.1 กำหนดอัตราค่าเช่าชั้นสูงของแต่ละท้องที่

9.2 พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าเช่า การชำระค่าเช่า ระยะเวลาของการเช่า ตลอดจนข้อพิพาทอื่น ๆ หรือค่าเสียหาย อันเกิดจากการเช่าตามคำร้องขอของผู้เช่า หรือผู้ให้เช่าและมีคำสั่งใด ๆ ให้ผู้เช่า หรือผู้ให้เช่าปฏิบัติหรือมิให้ปฏิบัติการใด ๆ เพื่อให้เกิดผลตามคำวินิจฉัย

9.3 กฎหมายกำหนดให้ คชก. เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาที่อำนาจเรียกผู้เช่า ผู้ให้เช่า หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจง หรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวกับการเช่ามาประกอบการพิจารณาได้ นอกจากนี้มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือที่เก็บผลผลิตของผู้เช่า หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเช่าได้

การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากจน ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 222/ 2526 ลงวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2526 แต่งตั้งคณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน (กชก.) โดยกำนัน (ตำบลที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาหรือที่ดินพิพาทตั้งอยู่) เป็นอนุกรรมการส่วนอำเภอ (อชก. ส่วนอำเภอ) ที่ทำการปกครองอำเภอเป็นเจ้าของเรื่อง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน หรือผู้เสียหายเกี่ยวกับหนี้สิน ที่ดินทำกิน และคดีความต่าง ๆ โดยสำนักงานกลางช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน สำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกันสำนักงานคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและประโยชน์ของประชาชน (สคช.) กรมอัยการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ

10. กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และการกระทำผิดต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ ดังนี้

10.1 การทำไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือมีไม้หวงห้ามที่ยังไม่ได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ไม้หวงห้ามกำหนดไว้ให้มีประมาณ 200 ประเภท อันได้แก่ ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ก่อ กระต่อน ชิงชัน เต็ง รัง จันทร์หอม ฯลฯ)

10.2 การเก็บ หรือทำอันตรายของป่าหวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาต (ของป่าหวงห้าม ได้แก่ รวงผึ้ง น้ำผึ้ง น้ำมันยาง ยางสน ไม้พิน และถ่านไม้ทุกชนิด กัลวี่ไม้ เปลือกไม้ ฯลฯ)

10.3 การแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครอง

10.4 การเคลื่อนย้ายไม้เรือนเก่าโดยไม่ถูกต้อง

10.5 ไม้เรือนเก่า หรือเครื่องใช้เก่า การขนย้ายต้องมีใบอนุญาต (กรณีที่เป็น ไม้สัก) หรือมีหนังสือรับรอง (กรณีไม้ชนิดอื่น ๆ)

10.6 การบุกรุกทำลายป่า โดยการเข้าไปก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือเข้ายึดถือครอบครองป่า

เกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่า กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สอดส่องดูแลพื้นที่ป่าไม้ในความรับผิดชอบ เมื่อพบว่าป่าไม้ในเขตท้องที่ถูกรุกทำลาย ให้รายงานอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจทราบโดยเร็ว และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขการบุกรุกทำลายป่าตามโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการปลูกป่า โครงการอนุรักษ์ดินน้ำลำธาร โครงการดูแลป่าไม้ เป็นต้น

11. กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ผู้ใดออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดแก้ไข รื้อถอนสิ่งที่เป็นอันตรายต่อป่า หรือทำให้ป่าเสื่อมสภาพ หากไม่ปฏิบัติตามก็รื้อทำลายแก้ไขได้ ทั้งนี้ให้มีอำนาจและหน้าที่ได้ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ

12. กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสงวนการคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายนี้ รวมทั้งตรวจสอบการอนุญาตต่าง ๆ ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ ดังนี้

12.1 ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าสงวน ครอบครองสัตว์ป่าสงวน หรือซากสัตว์ป่าสงวน

12.2 ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าคุ้มครอง ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองเกินปริมาณที่กำหนด หรือค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

12.3 ห้ามมิให้ผู้ใดค้า หรือมีซากสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

13. กฎหมายว่าด้วยชลประทานราษฎร การชลประทานราษฎร หมายความว่า การชลประทานที่ราษฎรได้ร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์แก่การเพาะปลูกของราษฎรในท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

13.1 เกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานส่วนราษฎรในเวลาฉุกเฉิน การเกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานให้กำหนดเอาตามเนื้อที่ที่ทำการเพาะปลูก

13.2 เป็นผู้แบ่งและควบคุมงานในการแบ่งปันการงานและเครื่องอุปกรณ์การชลประทาน ส่วนราษฎร

13.3 แบ่งปันจำใจเขตชลประทานส่วนราษฎร โดยแบ่งปันตามส่วนของจำนวนเนื้อที่ที่ทำการเพาะปลูก เว้นแต่กรณีที่เกิดถกกันไม่ได้ จึงให้นายอำเภอหรือผู้แทน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้าการชลประทานในส่วนที่เกี่ยวข้องนั้น ไม่น้อยกว่าสามนาย เป็นผู้พิจารณาสั่งชี้ขาด ตามเสียงข้างมาก

14. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารใช้น้ำและการบำรุงรักษาแหล่งน้ำ ขนาดเล็ก พ.ศ. 2525 การขอโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก อันได้แก่ กรรก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ขุดลอกหนอง และบึงธรรมชาติ ขุดสระเก็บน้ำ ก่อสร้างฝาย บ่อน้ำดิน บ่อบาดาล ฯลฯ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ ดังนี้

14.1 ประสานงานการขอโครงการกับกลุ่มราษฎร องค์กรระดับหมู่บ้าน เช่น กรรมการหมู่บ้านร่วมกันพิจารณาเสนอขอโครงการตามความต้องการและเหมาะสมเสนอสภาตำบล

14.2 จัดหางบประมาณหรือแรงงานสมทบการก่อสร้างตามที่จำเป็น

14.3 จัดตั้งกลุ่มให้น้ำและสนับสนุนให้มีการวางระเบียบเพื่อบริหารใช้น้ำ

14.4 ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องของโครงการ และมีการวางแผนการนำน้ำไปใช้ และการใช้น้ำเกิดประโยชน์สูงสุด

14.5 เร่งรัดกลุ่มผู้ใช้น้ำให้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมโครงการ

15. บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 กรณีในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล นายอำเภอมอบหมายให้องค์การบริหารส่วนตำบล รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ในเขตท้องที่ของตนเอง โดยพิจารณาแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นเจ้าพนักงานสำรวจตามแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท. 5) ในเขตท้องที่นั้น ๆ สำหรับในเขต สภาตำบล นายอำเภอพิจารณาแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตท้องที่นั้น ๆ เจ้าพนักงานสำรวจ ตามแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท. 5) โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

15.1 จัดทำประกาศกำหนดวัน เวลา ที่จะทำการสำรวจที่ดิน เพื่อให้เจ้าของที่ดิน หรือผู้แทนทราบ เพื่อมาชี้เขตและแจ้งจำนวนเนื้อที่ดิน

15.2 กรณีเจ้าของที่ดินไม่ยอมแจ้งจำนวนเนื้อที่ดิน ชี้แนวเขต หรือแจ้งจำนวน เนื้อที่ดิน หรือไม่อำนวยความสะดวก เจ้าพนักงานสำรวจมีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการสำรวจตามที่เห็นว่าถูกต้องได้

15.3 สำรวจ และขึ้นแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท. 5) ต่อเจ้าพนักงานประเมิน แทนเจ้าของที่ดินเป็นรายแปลง

15.4 ทำการสำรวจที่ดิน กรณีรับแจ้งจากเจ้าของที่ดินว่าเป็นเจ้าของที่ดินรายใหม่ หรือจำนวนเนื้อที่ดินเปลี่ยนไป หรือมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน อันมีเหตุให้ค่าลดหย่อนหรือ อัตราภาษีบำรุงท้องที่เปลี่ยนไป ให้ยื่นแบบ ภ.บ.ท. 5 หรือ ภ.บ.ท. 8 หรือ ภ.บ.ท. 8 ก แล้วแต่กรณี ต่อเจ้าพนักงานประเมินแทนเจ้าของที่ดินภายใน 30 วัน นับแต่ได้รับแจ้งจากเจ้าของที่ดิน

16. กฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ ในกรณีที่โรคติดต่ออันตราย หรือโรคติดต่อที่ต้องแจ้ง ความเกิดขึ้น หรือมีเหตุสงสัยว่าได้มีโรคติดต่อดังกล่าวเกิดขึ้นในบ้าน ให้เจ้าบ้านหรือผู้ควบคุมดูแล บ้านเมืองหรือแพทย์ผู้ทำการรักษาพยาบาลต้องแจ้งต่อทางราชการเพื่อหาทางป้องกันโรคติดต่อ อันตรายที่สำคัญ ได้แก่ โรคอหิวาตกโรค โรคกาฬโรค โรคไข้ทรพิษ โรคไข้เหลือง ฯลฯ โรคติดต่อ ต้องแจ้งความ ได้แก่ โรคอหิวาตกโรค โรคกาฬโรค โรคไข้ทรพิษ โรคไข้เหลือง โรคคอตีบ โรคบาดทะยักในเด็ก โรคโปลิโอ โรคไข้มองอึกเสบ โรคพิษสุนัขบ้า โรคไข้รากลากน้อย โรคแอนแทรกซ์ โรคทริคิโนซิส โรคกาฬหลังแอ่น โรคคุดทะราดระยะติดต่อ ฯลฯ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หากพบโรคติดต่อก่อเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้มีโรคติดต่อก่อเกิดขึ้นในตำบลหมู่บ้าน ต้องรีบแจ้งให้ ทางราชการทราบ เพื่อดำเนินการป้องกันมิให้โรคระบาดดังกล่าวลุกลามต่อไป

17. ตามกฎหมายว่าด้วยการกำจัดฝักตบชวา ถ้าในที่ฝักตบชวาเกิดขึ้นหรือมีอยู่ในท้องที่ใด ให้ถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้นั้นจะต้องทำลายฝักตบชวา ถ้าฝักตบชวามีในที่ใดมากมาเกินกำลัง ผู้อยู่ ในที่นั้นจะกำจัดได้ ให้เจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) เรียกกระดมราษฎรช่วยกัน กำจัด ให้ถือว่าการกำจัดฝักตบชวาเป็นสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่ง

การประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2556, หน้า 60-61)

การประนีประนอมยอมความมีหัวใจสำคัญที่การทำสัญญาประนีประนอมกัน ซึ่งอาจมี การไกล่เกลี่ยหรือไม่มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตกลงกันเองได้ แต่กระทรวงมหาดไทยได้เล็งเห็น ความสำคัญให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วย

ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการไว้ดังนี้

1. หลักเกณฑ์การประนีประนอมข้อพิพาท

1.1 ข้อพิพาทที่คณะกรรมการหมู่บ้านจะประนีประนอมได้ คือ

1.1.1 ความแย้งทุกประเภท

1.1.2 ความอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้

1.2 คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาท และ

1.3 ข้อพิพาทดังกล่าวเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ใน

หมู่บ้าน

2. ขั้นตอนและวิธีการประนีประนอมข้อพิพาท

2.1 เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น (ความแย้งหรือความอาญาอันยอมความได้) และ

2.2 คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้ข้อพิพาทนั้นยุติลงในระดับ

หมู่บ้านก็แจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านทราบ และ

2.3 ผู้ใหญ่บ้านแจ้งคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาตกลงทำบันทึกยินยอมให้คณะกรรมการหมู่บ้าน

ทำการประนีประนอมข้อพิพาท

2.4 ผู้ใหญ่บ้านนัดหมายคณะกรรมการหมู่บ้านและนัดหมายเพื่อประนีประนอม

ข้อพิพาทโดยไม่ชักช้า

2.4.1 คณะกรรมการหมู่บ้านจะมอบหมายให้กรรมการหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 2 คน

ดำเนินการแทนได้

2.4.2 คณะกรรมการหมู่บ้านหรือคู่กรณี จะเชิญบุคคลอื่นที่เห็นสมควรเข้าร่วม

การประนีประนอมด้วยก็ได้

2.4.3 คณะกรรมการหมู่บ้านอาจเชิญที่ปรึกษาที่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว เช่น

นายอำเภอ ปลัดอำเภอ พนักงานอัยการ ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือข้าราชการอื่นที่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว ฯลฯ มาเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำก็ได้

2.4.4 ให้คณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการประนีประนอม โดยกระทำอย่างเปิดเผย

ต่อหน้าคู่กรณี ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หรือที่อื่นที่เห็นว่าเหมาะสม ดังนี้

2.4.4.1 สอบถามข้อเท็จจริงจากคู่กรณีและบุคคลอื่นที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับ

ข้อพิพาท

2.4.4.2 เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาสอบถามข้อเท็จจริงที่จำเป็น

2.4.4.3 ตรวจสอบเอกสารหรือวัสดุ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องตามความยินยอม
ของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง

2.5 ให้คณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการประนีประนอม โดยอาศัยหลักกฎหมาย
หรือจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ซึ่งไม่ขัดต่อกฎหมาย

2.6 เมื่อมีการประนีประนอมแล้วเสร็จ

2.6.1 ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ดำเนินการ ดังนี้

2.6.1.1 ยุติการประนีประนอมข้อพิพาทนั้นและแจ้งให้คู่กรณีทราบ

2.6.1.2 รายงานให้นายอำเภอทราบเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

2.6.2 ถ้าตกลงกันได้ให้ดำเนินการ ดังนี้

2.6.2.1 ทำสัญญาประนีประนอมยอมความที่มีข้อความถูกต้องตรงกันขึ้น
4 ฉบับ อ่านและอธิบายให้คู่กรณีเข้าใจและให้ลงลายมือชื่อคู่กรณีไว้ในสัญญา โดยกรรมการหมู่บ้าน
อย่างน้อย 2 คน ลงนามเป็นพยาน

2.6.2.2 มอบสัญญาให้กรณีฝ่ายละ 1 ฉบับ

2.6.2.3 มอบให้ผู้ใหญ่บ้านเก็บรักษาไว้ 1 ฉบับ

2.6.2.4 รายงานผลพร้อมสัญญาอีก 1 ฉบับให้นายอำเภอทราบในวันประชุม
ประจำเดือน

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการสำรวจตรวจสอบเขตการปกครองท้องที่

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457

มาตรา 6 “ในการที่จะกำหนดเขตหมู่บ้านและตำบลทั้งปวงในหัวเมืองใดให้ผู้ว่าราชการ
เมืองนั้น เมื่อได้อนุมัติสมุหเทศาภิบาลแล้ว มีอำนาจที่จะกำหนดได้และการที่จะกำหนดเขตอำเภอนั้น
ก็ให้สมุหเทศาภิบาลมีอำนาจที่จะกำหนดได้ เมื่อได้รับอนุมัติของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยแล้ว
จะนั้น ส่วนมณฑลกรุงเทพฯ เสนาบดีกระทรวงนครกำหนดได้เด็ดขาด”

มาตรา 29 “หลายหมู่บ้านรวมกันราว 20 หมู่บ้าน ให้จัดเป็นตำบลหนึ่ง และเมื่อ
สมุหเทศาภิบาลเห็นชอบด้วยแล้ว ให้ผู้ว่าราชการเมืองกำหนดหมายเขตตำบลนั้นให้ทราบได้
โดยชัดว่าเพียงใดทุกด้าน ถ้าที่หมายเขตไม่มีลำห้วย หนอง คลอง บึง บาง หรือสิ่งใดเป็นสำคัญ
ก็ให้จัดให้มีหลักหมายเขตไว้เป็นสำคัญ”

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว การกำหนดเขตการปกครองท้องที่ในทุกระดับ
ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย
โดยมีกรมการปกครองเป็นหน่วยดำเนินการจัดทำประกาศกระทรวงมหาดไทย กำหนดเขตตำบล
มาโดยตลอด ทั้งนี้เขตการปกครองตำบล ถือเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวเขต การปกครอง

อำเภอ/ กิ่งอำเภอ และจังหวัดด้วย เนื่องจากพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดพระราชกฤษฎีกาตั้งอำเภอหรือประกาศกระทรวงมหาดไทยตั้งกิ่งอำเภอ มีเพียงการบัญญัติว่า จังหวัดนั้น ๆ ประกอบด้วยอำเภอ/ กิ่งอำเภอใดบ้าง หรือ อำเภอ/ กิ่งอำเภอนั้น ๆ ประกอบด้วย ตำบลใดบ้างเท่านั้น แต่มิได้บัญญัติถึงรายละเอียดเกี่ยวกับแนวเขตการปกครองไว้แต่อย่างใด ดังนั้น ในการพิจารณาแนวเขตการปกครองอำเภอหรือจังหวัด จึงต้องพิจารณาจากประกาศกระทรวงมหาดไทยตั้งตำบลหรือประกาศกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนแปลงเขตตำบล หรือประกาศกระทรวงมหาดไทยกำหนดเขตตำบลในท้องที่อำเภอจังหวัด ซึ่งมีการบรรยายแนวแบ่งเขตระหว่างตำบล ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกันไว้อย่างชัดเจน

สำหรับอำนาจหน้าที่ในการกำหนดเขตตำบลนั้น ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 มาตรา 6 และมาตรา 29 บัญญัติให้เป็นของผู้ว่าราชการจังหวัด โดยจังหวัดจะเสนอเรื่องให้กรมการปกครองพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเบื้องต้นตามแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสำรวจตรวจสอบและกำหนดเขตการปกครองท้องที่ รวมถึงแนวทางปฏิบัติในการจัดทำร่างประกาศกระทรวงมหาดไทยกำหนดเขตตำบล แล้วจึงเสนอกระทรวงมหาดไทยพิจารณาจัดทำประกาศกระทรวงมหาดไทย ต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอำนาจในการกำหนดเขตตำบลจะเป็นของผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ในทางปฏิบัติ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือนายอำเภอเจ้าของท้องที่สำรวจตรวจสอบแนวเขตตำบล เพื่อเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณากำหนดเขตตำบล ดังนี้

1. กรณีแนวเขตตำบลใดไม่ปรากฏชัด เป็นที่สงสัย หรือกรณีมีปัญหาพิพาทแนวเขตการปกครอง เมื่อจังหวัดได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาข้อยุติปัญหาแนวเขตการปกครองท้องที่โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานแล้ว หากตรวจสอบหลักฐานการกำหนดเขตการปกครองเดิม เช่น ประกาศกระทรวงมหาดไทยตั้งตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนแปลงเขตตำบล หรือประกาศกระทรวงมหาดไทยกำหนดเขตตำบลในท้องที่อำเภอ แล้วแต่กรณี และยังไม่สามารถวินิจฉัยให้ลุล่วงไปได้ด้วยหลักฐานดังกล่าวก็ให้คณะกรรมการสอบถามพยานบุคคลที่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพท้องที่นั้นเป็นอย่างดี ซึ่งหนึ่งในพยานบุคคลสำคัญในที่นี้ก็คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะผู้ปกครองท้องที่ และภารกิจโดยตรงในการตรวจตราและดูแลทุกข์สุขของประชาชนในเขตท้องที่ความรับผิดชอบตามที่กฎหมายบัญญัติ

2. เพื่อให้การกำหนดเขตการปกครองตำบลเป็นไปด้วยความถูกต้องและลดปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับแนวเขตการปกครอง กระทรวงมหาดไทยได้กำชับให้ทุกจังหวัดในกรณีที่จะต้องพิจารณาสำรวจตรวจสอบแนวเขตการปกครองท้องที่ จะต้องแจ้งให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าของท้องที่ และท้องที่ข้างเคียงร่วมสำรวจตรวจสอบด้วยทุกครั้ง โดยพิจารณาจากขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่

ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ความเป็นมาของหมู่บ้าน หรือชุมชน รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เป็นมาแต่เดิมในพื้นที่ และเป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติในท้องที่นั้น ๆ เป็นต้น

3. การจัดทำหรือแก้ไขประกาศกระทรวงมหาดไทย กำหนดเขตตำบลในท้องที่อำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าของท้องที่ และท้องที่ข้างเคียงจะต้องร่วมลงนามในร่างประกาศ กระทรวงมหาดไทย และแผนที่แสดงแนวเขต พร้อมกับนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดเจ้าของ ท้องที่ข้างเคียงด้วยทุกครั้ง

4. แนวเขตการปกครองท้องที่ ถือเป็นหลักสำคัญเพื่อใช้อ้างอิงขอบเขตอำนาจหน้าที่ ของส่วนราชการในทุกระดับ เช่น เขตอำนาจศาล เขตอำนาจพนักงานสอบสวน เขตเลือกตั้ง เขตองค์การบริหารส่วนตำบล (กรณีตำบลนั้นมีได้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น) ฯลฯ ฉะนั้น หากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจำเป็นต้องชี้แนวเขตท้องที่ของตำบลหรือหมู่บ้านใด จะต้องยึดถือประกาศ กระทรวงมหาดไทยกำหนดเขตตำบลฉบับปัจจุบันที่ได้ประกาศใช้แล้วเป็นหลักในการพิจารณา รับรองแนวเขต

บทบาทในการประสานและปฏิบัติงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการประสานการดำเนินงานกับ องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. การวางแผนพัฒนาตำบล ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสาน แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546

ให้คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย กำนันในพื้นที่ และ ผู้ใหญ่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล คัดเลือกกันเองจำนวนไม่เกินสามคน ซึ่งทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่สามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน ได้ครอบคลุมทุกด้าน โดยคณะกรรมการ ดังกล่าวมีหน้าที่

1.1 กำหนดแนวทางการพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, นโยบายรัฐบาล, แผนพัฒนาจังหวัด, แผนพัฒนาอำเภอ, การผังเมือง, ปัญหาของท้องถิ่น และให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

1.2 ร่วมจัดทำแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการ จัดทำร่างแผนพัฒนา

1.3 พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนปฏิบัติการ

1.4 ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานแล้วเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

1.5 พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

1.6 แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานอื่นเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

1.7 ในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลให้คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ประสานกับประชาคมหมู่บ้านในการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรม เพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

2. เป็นกลไกสำคัญของราชการส่วนภูมิภาคในการประสานและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและเจตนารมณ์ของราษฎรในท้องถิ่นและท้องถิ่นนั้น ๆ

3. บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดประชาคมในเขตพื้นที่และเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะผู้ปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกจากประชาชนในเขตตำบล หมู่บ้าน จึงมีศักยภาพสูงในการระดมความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ หน่วยงานราชการ และองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาเขตพื้นที่ตำบล หมู่บ้านในรูปของประชาคมตำบล/ หมู่บ้าน

4. บทบาทในฐานะเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในการปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล

5. บทบาทในฐานะตัวแทนอำนาจรัฐที่จะต้องดูแลงานของทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่จะต้องปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน ซึ่งมีบทบาทหลายด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านการสาธารณสุข ด้านอาญา ดังนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องประสานการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างใกล้ชิด

6. บทบาทในฐานะประชาชน

6.1 ขอรับรู้ข้อมูลข่าวสารการบริหารและการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน

6.2 เสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบังคับตำบลต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตตำบล หมู่บ้าน

6.3 เข้าชื่อกันเพื่อถอดถอนกรรมการบริหารเฉพาะตัว คณะกรรมการบริหารทั้งคณะ และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลออกจากตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

6.4 เข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ และให้องค์การบริหารส่วนตำบล
ปิดประกาศรายงานการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ประชาชนทราบ

6.5 ตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารว่าได้ดำเนินการตามประกาศ
มติของคณะกรรมการบริหารที่แจ้งให้ประชาชนในตำบล หมู่บ้าน ทราบแล้ว

6.6 ร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลตามที่องค์การบริหาร
ส่วนตำบลแต่งตั้ง

รางวัลกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ยอดเยี่ยม

กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยพิจารณาการเงินรางวัลเพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มี
ผลการปฏิบัติหน้าที่ดีเด่นในรอบปีงบประมาณเป็นประจำทุกปี โดยมีระเบียบหลักเกณฑ์
ในการพิจารณา ดังนี้

1. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับพิจารณาเงินรางวัล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องเป็นผู้อยู่
ในหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1.1 เป็นผู้ที่ได้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ติดต่อบริการงบประมาณของปีที่แล้ว โดยนับตั้งแต
วันที่ 1 ตุลาคม ของปี ถึงวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป

1.2 ไม่เป็นผู้ที่อยู่ระหว่างการสอบสวนว่ากระทำความผิดวินัย หรือถูกฟ้องคดีอาญา
หรือถูกลงโทษทางวินัย

1.3 บุคคลใดมีสิทธิจะได้รับรางวัลตาม (1.1) แต่ได้พ้นจากตำแหน่งไปก่อนสิ้นสุด
กระบวนการพิจารณารางวัลให้มีสิทธิได้รับรางวัล

1.4 ผู้ที่ดำรงตำแหน่งใดให้พิจารณาในฐานะดำรงตำแหน่งนั้น กรณีดำรงตำแหน่งกำนัน
ให้พิจารณาในฐานะดำรงตำแหน่งกำนันเท่านั้น

1.5 เมื่อกำนันตำบลใดได้รับรางวัลชั้นใด ให้สารวัตรกำนันตำบลนั้นได้รับรางวัล
ชั้นนั้นด้วย โดยมีต้องพิจารณาผลการปฏิบัติงานดังเช่นตำแหน่งอื่น ตำบลใดมีสารวัตรกำนันสองคน
ก็ให้ได้รับรางวัลคนละครั้ง ตำบลใดไม่มีสารวัตรกำนันให้นำรางวัลส่งคืนคลัง แล้วแจ้งให้กระทรวง
มหาดไทยทราบ

2. ประเภทและการแบ่งชั้นเงินรางวัล

2.1 ประเภทเงินรางวัลสำหรับกำนัน มี 2 ชั้น คือ

2.1.1 รางวัลกำนันยอดเยี่ยม ได้แก่ แทนทองคำ อวูฐปิ่นสั้น และเครื่องแบบ
ปกติขาว กรณีรับครั้งที่ 2 ให้ได้รับอวูฐปิ่นลูกของยาวห้านิ้วแทนอวูฐปิ่นสั้น กรณีรับครั้งที่สาม
ขึ้นไป ให้ได้รับโล่เกียรติยศ แทนอวูฐปิ่นสั้น

2.1.2 รางวัลชั้นที่ 2 รางวัล 3,000 บาท ให้มีอำเภอละ 1 รางวัล ถ้าอำเภอใดกำนันได้รับรางวัลยอดเยี่ยมแล้ว ให้งดอำเภอ นั้น

2.2 ประเภทรางวัลสำหรับผู้ใหญ่บ้าน มี 2 ชั้น คือ

2.2.1 รางวัลผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยม ได้แก่ แหวนทองคำ อาวุธปืนสั้น และเครื่องแบบปกติขาว กรณีรับครั้งที่สอง ให้ได้รับอาวุธปืนลูกซองยาวห้านัด แทนอาวุธปืนสั้น กรณีรับครั้งที่สามขึ้นไป ให้ได้รับโล่เกียรติยศ แทนอาวุธปืนสั้น

2.2.2 รางวัลชั้นที่ 2 รางวัลละ 2,000 บาท ให้มีอำเภอละ 1 รางวัล ถ้าอำเภอใดผู้ใหญ่บ้านได้รับรางวัลยอดเยี่ยมแล้ว ให้งดอำเภอ นั้น

3. หลักเกณฑ์การพิจารณาให้เงินรางวัล ผู้ที่ได้รับรางวัลต้องเป็นผู้ที่อยู่ในหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

3.1 เป็นผู้เอาใจใส่ในการสืบสวนเหตุการณ์ความเคลื่อนไหว อันอาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติและราชบัลลังก์ และหาทางป้องกันภัยอันตรายดังกล่าวเต็มความสามารถ

3.2 ปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวงมหาดไทย และส่วนราชการอื่น ๆ จนเกิดผลดียิ่ง อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการและให้ความร่วมมือแก่ทางราชการในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง

3.3 เป็นผู้เอาใจใส่ในการนำข้อราชการ ประกาศ ระเบียบ กฎหมาย และนโยบายของรัฐไปประชุมชี้แจงให้ราษฎรในหมู่บ้าน อบรมราษฎร ดูแลทุกข์สุขของราษฎร

3.4 เป็นผู้เอาใจใส่ตรวจตราท้องที่ รักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน และป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ

3.5 เป็นผู้นำในการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ

3.6 เป็นผู้นำในการส่งเสริมด้านการศึกษา ศาสนา และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน

3.7 ปฏิบัติงานเสี่ยงอันตรายต่อชีวิตหรือปฏิบัติงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการ เป็นผลดียิ่ง

3.8 ช่วยเหลือก่อสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์หรือสถานที่ราชการ โดยไม่ต้องใช้เงินงบประมาณของแผ่นดิน หรือช่วยเหลือหารายได้หรือวัสดุสิ่งของสมทบ

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งสามารถสรุปที่มาของบทบาทหน้าที่ และบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 12) พ.ศ. 2552 สามารถแบ่งได้ 8 หมวด โดยครอบคลุมข้อกฎหมาย และบทบาทหน้าที่ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ลำดับที่	ที่มาของบทบาทหน้าที่	บทบาทหน้าที่
1	พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องถิ่น ร.ศ. 116	<ol style="list-style-type: none"> 1. การดูแลรักษาความปกติสุขและความสงบเรียบร้อยในเขตหมู่บ้านของตน 2. ทำประกาศหรือคำสั่งในราชการแจ้งให้ราษฎรลูกบ้านทราบ 3. รับคำร้องทุกข์ของราษฎรและรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งมีอำนาจจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายส่งต่อกำนัน 4. มีอำนาจปกครองบังคับบัญชาผู้ใหญ่บ้านได้ทุกหมู่บ้านในเขตตำบลและมีหน้าที่ในการสำรวจเก็บภาษีอากรและเสนอเหตุการณ์หรือคนที่ต้องคดีต่ออำเภอ
2.	พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457	<ol style="list-style-type: none"> 1. รักษาความสงบเรียบร้อยในท้องที่ ตำบล หมู่บ้าน ที่ตนเองรับผิดชอบ 2. ป้องกันโจรผู้ร้าย การโจรกรรมของผู้ร้าย ในเขตตำบล หมู่บ้านของตนเองรับผิดชอบ 3. ดูแลทุกข์สุขของราษฎรในเขตพื้นที่ของตนเอง 4. ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นหัวหน้าของราษฎรในหมู่บ้านของตน (มาตรา 27) 5. อำนวยความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน 6. สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น 7. ถ้ากำนันรู้เห็นเหตุการณ์ทุกข์ร้อนของราษฎรหรือการแปลกประหลาดเกิดขึ้นในตำบล ต้องรีบรายงานต่อกรรมการอำเภอให้ทราบ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ที่มาของบทบาหน้าที่	บทบาทหน้าที่
2.	พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457	<p>8. ถ้าเกิดการจลาจลฆ่ากันตาย ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ไฟไหม้ หรือเหตุร้ายสำคัญใด ๆ ในตำบล หรือมีเหตุสงสัยว่าลูกบ้านคนใดในตำบลนั้น บางคนจะเกี่ยวข้องเป็นโจรผู้ร้าย เป็นหน้าที่ของกำนันต้องเรียกผู้ใหญ่บ้านและลูกบ้านในตำบลออกช่วยต่อสู้ติดตามจับผู้ร้าย หรือติดตามเอาของกลางคืน หรือดับไฟ หรือช่วยอย่างอื่นตามสมควรแก่การโดยเต็มกำลัง</p> <p>9. กำนันต้องร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดิน อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่นอยู่ในตำบลนั้น</p> <p>10. การจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย กำนันผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน</p> <p>11. เมื่อทราบข่าวมีการกระทำผิดกฎหมายก็ดี หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในตำบลที่ใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อกรมการอำเภอให้ทราบ</p>
3.	กฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎร	<p>1. ผู้ใหญ่บ้านเป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้ง กรณีมีคนเกิดคนตาย หรือย้ายที่อยู่</p> <p>2. การปลูกสร้างบ้านใหม่ หรือรื้อถอนให้แจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านในฐานะนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ประจำหมู่บ้านภายใน 15 วัน นับแต่ปลูกสร้างหรือรื้อบ้านเสร็จ</p>
4.	กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน	<p>1. แจ้งให้ราษฎรผู้มีสัญชาติไทยอายุตั้งแต่ 7 ปีบริบูรณ์ ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน</p> <p>2. เป็นเจ้าพนักงานตรวจบัตร เฉพาะด้านซึ่งปฏิบัติอยู่ตามด้านตรวจที่ตั้งขึ้น โดยชอบด้วยกฎหมายตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 452/2524</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ที่มาของบทบาหน้าที่	บทบาทหน้าที่
5.	กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทะเบียนสมรส 2. ทะเบียนหย่า 3. ทะเบียนรับรองบุตร 4. ทะเบียนรับรองบุตรบุญธรรม 5. ทะเบียนเลิกรับรองบุตรบุญธรรม 6. ทะเบียนบันทึกฐานะภรรยา 7. ทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว <p>ผู้ใหญ่บ้านอาจต้องเป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่ประสงค์จะขอจดทะเบียนเหล่านี้ โดยแนะนำให้ไปติดต่อยังอำเภอ</p>
6.	กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ (พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ใหญ่บ้านเป็นพยานในการจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะเมื่อเจ้าของสัตว์หรือตัวแทนนำสัตว์ไปจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณจากนายทะเบียนท้องที่ที่สัตว์นั้นอยู่ 2. ดำรงและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ
7.	กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน	ผู้ใหญ่บ้านอาจเป็นผู้ให้คำรับรองเกี่ยวกับความประพฤติและหลักฐานของผู้ขออนุญาต
8.	กฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม	ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านที่อยู่ในท้องที่ที่มีการเช่าที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม เป็นคณะกรรมการเช่าที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมประจำตำบล (คชก. ตำบล) โดยตำแหน่ง
9.	พ.ร.บ. ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2550	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ป้องกันภัยตาม พ.ร.บ. ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2550 มีอำนาจเข้าไปจัดการใด ๆ และสั่งให้บุคคลใด ๆ เข้าช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น เพื่อขจัดภัยเช่นว่านั้นไปพลางก่อนได้
10.	พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484	กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า และการกระทำความผิดต่างๆตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ เช่น

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ที่มาของบทบาหน้าที่	บทบาทหน้าที่
10.	พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484	<ol style="list-style-type: none"> 1. การทำไม้หวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือมีไม้หวงห้ามที่ยังไม่ได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ไม้หวงห้ามกำหนดไว้ให้มีประมาณ 200 ประเภท อันได้แก่ ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ก่อ กระต้อน ชิงชัน เต็ง รัง จันทร์หอม ฯลฯ) 2. การเก็บหรือทำอันตรายของป่าหวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาต (ของป่าหวงห้าม ได้แก่ รวงผึ้ง น้ำผึ้ง น้ำมันยาง ยางสน ไม้พิน และถ่านไม้ทุกชนิด กล้วยไม้ เปลือกไม้ ฯลฯ) 3. การแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครอง 4. การเคลื่อนย้ายไม้เรือนเก่าโดยไม่ถูกต้อง 5. ไม้เรือนเก่า หรือเครื่องใช้เก่า การขนย้ายต้องมีใบอนุญาต (กรณีที่เป็นไม้สัก) หรือมีหนังสือรับรอง (กรณีไม้ชนิดอื่น ๆ) 6. การบุกรุกทำลายป่า โดยการเข้าไปก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือเข้ายึดถือครอบครองป่า
11.	กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ	<p>กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ผู้ใดออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดแก้ไขหรือถอนสิ่งที่เป็นอันตรายต่อป่า หรือทำให้ป่าเสื่อมสภาพ หากไม่ปฏิบัติตามก็หรือทำลายแก้ไขได้ ทั้งนี้ให้มีอำนาจและหน้าที่ได้ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ที่มาของบทบาบทหน้าที่	บทบาบทหน้าที่
12.	กฎหมายว่าด้วย การสงวนและคุ้มครอง สัตว์ป่า	<p>กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสงวนการคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายนี้ รวมทั้งตรวจสอบการอนุญาตต่าง ๆ ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าสงวน ครอบครองสัตว์ป่าสงวน หรือซากสัตว์ป่าสงวน 2. ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าคุ้มครอง ครอบครอง สัตว์ป่าคุ้มครองเกินปริมาณที่กำหนด หรือค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ 3. ห้ามมิให้ผู้ใด หรือมีซากสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
13.	กฎหมายว่าด้วย โรคติดต่อ	<p>ในกรณีที่โรคติดต่ออันตราย หรือโรคติดต่อที่ต้องแจ้งความเกิดขึ้น หรือมีเหตุสงสัยว่าได้มีโรคติดต่อดังกล่าวเกิดขึ้นในบ้าน ให้เจ้าบ้าน หรือผู้ควบคุมดูแลบ้านเมือง หรือแพทย์ผู้ทำการรักษาพยาบาลต้องแจ้งต่อทางราชการเพื่อหาทางป้องกัน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หากพบโรคติดต่อเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้มีโรคติดต่อเกิดขึ้นในตำบลหมู่บ้าน ต้องรีบแจ้งให้ทางราชการทราบ เพื่อดำเนินการป้องกันมิให้โรคระบาดดังกล่าวลุกลามต่อไป</p>

ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประวัติความเป็นมาของอำเภอเสนา ข้อมูลทั่วไป

ประวัติอำเภอเสนา

อำเภอเสนาเป็น อำเภอเก่าแก่ ในอดีตเป็นชุมชนหนาแน่น ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมฝั่ง แม่น้ำน้อย ซึ่งเป็นสายน้ำสายหนึ่งของแม่น้ำเจ้าพระยา มีฐานะเป็นแขวงมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

ซึ่งแยกเป็นอำเภอต่าง ๆ ในปัจจุบัน ได้แก่ ผักไห้ บางซ้าย ลาดบัวหลวง บางบาล ในอดีตรวมอยู่ในเขตปกครองของแขวงเสนา อำเภอเสนา ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นอำเภอ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2438

สภาพภูมิศาสตร์

อำเภอเสนา เป็นอำเภอที่มีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ตั้งอยู่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ห่างจากจังหวัดประมาณ 23 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 205.568 ตารางกิโลเมตร (ประมาณ 135,748 ไร่) อาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอผักไห้ และอำเภอบางบาล

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอลาดบัวหลวง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอบางไทร และอำเภอบางบาล

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอบางซ้าย

ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม โดยลาดจากทิศใต้ไปทิศเหนือ ดำบลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สูงที่สุด คือ ดำบลดอนทอง ดำบลที่ลุ่มที่สุด คือ ดำบลหัวเวียง สภาพดินเป็นดินเหนียว และบางส่วนเป็นดินทราย มีแม่น้ำน้อยและลำคลองที่สำคัญหลายสายไหลผ่าน เหมาะแก่การเพาะปลูก แต่เมื่อถึงฤดูน้ำหลากจะมีระดับน้ำสูงกว่าปกติ แบ่งพื้นที่รับน้ำเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ตารางที่ 2 ข้อมูลการปกครอง อำเภอเสนา มีตำบล 17 ตำบล จำนวน 114 หมู่บ้าน

ที่	ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	หมายเหตุ
1	ตำบลเสนา	-	เขตเทศบาลเมืองเสนา
2	ตำบลเจ้าเสด็จ	-	เขตเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด
3	ตำบลเจ้าเจ็ด	1	เขตเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด
4	ตำบลบ้านแถว	1	เขตเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด
5	ตำบลบางนมโค	11	เขตเทศบาลตำบลบางนมโค
6	ตำบลสามกอ	8	เขตเทศบาลตำบลสามกอ
7	ตำบลหัวเวียง	13	เขตเทศบาลตำบลหัวเวียง
8	ตำบลบ้านกระทุ่ม	10	เขตองค์การบริหารส่วนตำบล
9	ตำบลมารวิชัย	5	
10	ตำบลชานา	7	
11	ตำบลบ้านแพน	9	
12	ตำบลบ้านโพธิ์	12	
13	ตำบลรางจรเข้	7	
14	ตำบลลาดงา	9	
15	ตำบลสามตุ่ม	10	
16	ตำบลคอนทอง	5	
17	ตำบลบ้านหลวง	6	
รวม	17 ตำบล	114 หมู่บ้าน	

ตารางที่ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 14 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลเมือง 1 แห่ง
เทศบาลตำบล 4 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 9 แห่ง

ที่	ชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวนประชากร ในเขตรับผิดชอบ (คน)	หมายเหตุ
1	เทศบาลเมืองเสนา	4,106	
2	เทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด	10,688	ต.เจ้าเจ็ด (ม.7) 396
3	เทศบาลตำบลหัวเวียง	6,392	ต.หัวเวียง 4,213 ต.บ้านกระทุ่ม 2,116
4	เทศบาลตำบลบางนมโค	7,183	
5	เทศบาลตำบลสามกอ	7,044	
6	องค์การบริหารส่วนตำบลมารวิชัย	2,549	
7	องค์การบริหารส่วนตำบลชานา	4,892	
8	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพน	3,436	
9	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์	3,456	
10	องค์การบริหารส่วนตำบลรางจรเข้	2,749	
11	องค์การบริหารส่วนตำบลลาดงา	3,398	
12	องค์การบริหารส่วนตำบลสามตุ่ม	4,706	
13	องค์การบริหารส่วนตำบลคอนทอง	2,450	ต.บ้านแถว (ม.7) 673
14	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง	2,824	

ตารางที่ 4 จำนวนประชากรอำเภอเสนา

ที่	หน่วยงาน	จำนวนประชากร		
		ชาย	หญิง	รวม
1	สำนักทะเบียนอำเภอเสนา	15,323	16,201	31,524
2	ท้องถิ่นเทศบาลเมืองเสนา	1,956	2,150	4,106
3	ท้องถิ่นเทศบาลตำบลสามก้อ	3,405	3,639	7,044
4	ท้องถิ่นเทศบาลตำบลหัวเวียง	3,033	3,296	6,329
5	ท้องถิ่นเทศบาลตำบลบางนมโค	3,464	3,719	7,183
6	ท้องถิ่นเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด	5,166	5,522	10,688
	รวม	32,347	34,527	66,874

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สรศักดิ์ จิระธรรมประดับ (2547) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณี ตำบลองครักษ์ จังหวัดนครนายก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล การศึกษาใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกสภาตำบลในเขตอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 28 คน

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสอดคล้องกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) พบว่ามีความขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน เนื่องจากไม่มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงาน อย่างไรก็ตามจะต้องมีการทบทวนพิจารณาถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้ชัดเจน มิให้ปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกัน เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจและประสานงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฉลวย พ่วงพลับ (2547) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน: ศึกษากรณี อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา เพื่อให้ทราบบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติได้จริง ในปัจจุบันและบทบาทที่ประชาชนคาดหวังตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติม และกฎหมายอื่น และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติได้จริง

ในปัจจุบันกับบทบาทที่คาดหวัง ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จำนวน 122 คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยที่ปฏิบัติได้จริงในปัจจุบัน โดยเฉลี่ยและรายได้ออยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ส่วนบทบาทที่ประชาชนคาดหวัง โดยเฉลี่ยและรายได้ออยู่ในระดับมากทั้งหมด ยกเว้นการจัดการตามหมายสั่งให้คืนหรือให้ยึดของเจ้าพนักงาน อยู่ในระดับปานกลาง บทบาทด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่ปฏิบัติได้จริงในปัจจุบัน โดยเฉลี่ยและรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับบทบาทที่ประชาชนคาดหวัง โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก บทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ปฏิบัติได้จริง ในปัจจุบัน โดยเฉลี่ยและรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับบทบาทที่ประชาชนคาดหวัง โดยเฉลี่ยและรายข้อคำถาม อยู่ในระดับมากทั้งหมด ด้านการทะเบียนต่าง ๆ ที่ปฏิบัติได้จริง ในปัจจุบัน โดยเฉลี่ยและรายข้ออยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด สำหรับบทบาทที่ประชาชนคาดหวัง โดยเฉลี่ยและรายข้ออยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนที่ปฏิบัติได้จริงในปัจจุบัน โดยเฉลี่ยและรายข้ออยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด สำหรับบทบาทที่ประชาชนคาดหวัง โดยเฉลี่ยและรายข้ออยู่ในระดับมากทั้งหมด และด้านนโยบายเร่งด่วนอื่น ๆ ที่ปฏิบัติได้จริงในปัจจุบัน โดยเฉลี่ยและรายข้ออยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด สำหรับบทบาทที่ประชาชนคาดหวัง โดยเฉลี่ยและรายข้ออยู่ในระดับมากทั้งหมด และพบว่าการดำเนินการป้องกันปราบปรามยาเสพติดมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด

ธนยศ ปานขาว (2547) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารงาน จังหวัดแบบบูรณาการ: ศึกษากรณี อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งดำรงตำแหน่งในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 84 คน จากการแจกแบบสอบถาม จำนวน 84 ฉบับ และรับแบบสอบถามกลับคืนมาด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 51 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 61.70 ผลการศึกษาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ที่ศึกษา ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 88.20 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 84.30 โดยมีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.30 สำหรับในเรื่องวุฒิการศึกษา พบว่า จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.00 และประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 62.70 สำหรับความคิดเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อนโยบายการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความคิดเห็นต่อนโยบายการบริหารงานจังหวัด แบบบูรณาการ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.85$) โดยเห็นว่า การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการตามนโยบายของรัฐบาล คือ ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด รองลงมา ในเรื่องผู้ว่าฯ CEO มีอำนาจในการบริหารงาน ทำให้งานมีประสิทธิภาพ สำหรับในเรื่อง การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ทำให้เกิดความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหา ก่อให้เกิดความยุ่งยากกว่าการบริหารงานแบบเดิม

มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่อง การกำหนดนโยบายการบริหารงานควรเกิดจาก จังหวัดเป็นผู้กำหนด เพื่อสามารถตอบสนองปัญหาของจังหวัดนั้น ๆ ได้อย่างมีทิศทาง และ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรได้แสดงความสามารถ นับเป็น หนทางการพัฒนาองค์กรอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จ

นรินทร์ อุ่นเรือน (2549) ได้วิจัยเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับการปฏิบัติหน้าที่ และเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กำนันตำบลในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จำนวน 19 ตำบล และผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จำนวน 185 หมู่บ้าน จำนวน 185 คน โดยผู้ศึกษาใช้ประชากรทั้งหมดเป็นประชากรศึกษา สถิติที่ใช้ ในการศึกษา สถิติพรรณนา แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ ค่าที (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทอยู่ในระดับมาก โดยบทบาทการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา บทบาทการป้องกันบ่อนการพนัน แหล่งอบายมุข บทบาท การให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ บทบาทการป้องกันอาชญากรรมและ บทบาทการป้องกันอาวุธสงคราม ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีเพศ สถานภาพการสมรสต่างกัน ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่อำเภอ พนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยไม่แตกต่างกัน สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีอายุระดับการศึกษาสูงสุด และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมโชค สิทธิภานุวงศ์ (2549) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทอำนาจ หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาทางสังคม: ศึกษากรณี พื้นที่อำเภอบ่อทอง จังหวัด ชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาทางสังคม ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด และด้านการแก้ไขปัญหาผู้มีอิทธิพล จำนวนตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อ เดือนของประชาชน ในเขตอำเภอบ่อทอง กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ ใน

การศึกษาค้นคว้า เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณต่างระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่า (t-test) และความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาทางสังคม ศึกษากรณี พื้นที่อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาทางสังคม จำแนกตามเพศโดยรวม และด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ส่วนด้านการแก้ไขปัญหาผู้มีอิทธิพล ไม่แตกต่างกัน เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาทางสังคม จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า โดยรวมและรายได้ ไม่แตกต่างกัน

ศรียา วิไลพงษ์ (2551) ได้วิจัยเรื่อง ความเปลี่ยนแปลงของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551: กรณีศึกษา ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเปลี่ยนแปลงในการเข้าสู่ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ และการพ้นจากตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 2) ศึกษาถึงความเหมาะสมและผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) ต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และราษฎรในการเข้าสู่ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ และการพ้นจากตำแหน่ง 3) เสนอแนะแนวทางแก้ไขและปรับปรุงการเข้าสู่ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ และการพ้นจากตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้เหมาะสมต่อไป โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการกรมการปกครอง ราษฎรในอำเภอสารภี จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา รวม 92 คน สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1. ความเปลี่ยนแปลงในการเข้าสู่ตำแหน่งตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 พบว่า โครงสร้างการเข้าสู่ตำแหน่งเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ผู้ใหญ่บ้าน ต้องผ่านการเลือกโดยราษฎรในหมู่บ้าน และตำแหน่งกำนันต้องให้ผู้ใหญ่บ้านในตำบลเป็นผู้คัดเลือก โดยให้ดำรงตำแหน่งจนถึงอายุ 60 ปี ทั้งนี้ให้ความเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการและราษฎร โดยส่วนใหญ่เห็นว่า การเข้าสู่ตำแหน่งกำนันควรผ่านการเลือกโดยราษฎรในตำบลเช่นเดิม ทุกรายก็ดี ทั้งสี่กลุ่มยังมีความเห็นแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด

2. ในเรื่องความเหมาะสมของการดำรงตำแหน่ง ในความเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการ และราษฎรต่างมีความเห็นร่วมกัน ในประเด็นแรก เรื่องของการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านมีความเหมาะสม ประเด็นที่สอง การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ระหว่างภูมิภาคกับท้องถิ่นมีความชัดเจน โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ให้ดำเนินบทบาทของภูมิภาคเท่านั้น ประเด็นที่สาม วาระการดำรงตำแหน่ง มีเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เท่านั้นที่มีความเหมาะสม

3. สำหรับปัญหาอุปสรรค ทั้งสี่กลุ่มมีข้อกังวลเรื่องของคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ ประเด็นที่สอง ในเรื่องวาระการดำรงตำแหน่ง ย่อมมีผลต่อการทำงาน อาจเกิดความเฉื่อยชาและเป็นการสั่งสมอิทธิพล

สุวิทย์ หวัดเพชร (2552) ได้วิจัยเรื่อง การดำรงอยู่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบล: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการดำรงอยู่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบล และเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการดำรงอยู่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มข้าราชการ จำนวน 3 คน ได้แก่ นายอำเภอหาดใหญ่ ท้องถิ่นอำเภอหาดใหญ่ ปลัดเทศบาลตำบลคูเต่า กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น จำนวน 10 คน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านตำบลคูเต่าทุกหมู่บ้าน และกลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 2 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรี และประธานสภาเทศบาลตำบลคูเต่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ความจำเป็นที่ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องยังคงอยู่ คือ ด้านการปกครอง ในฐานะที่เป็นผู้บังคับทุกข์บำรุงสุขและส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง ด้านการประสานงานในฐานะตัวแทนของรัฐบาลและตัวแทนประชาชน ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพแก่ประชาชน ด้านการพัฒนาสังคมเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของชุมชนท้องถิ่น ด้านการอำนวยความสะดวกและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน ด้านการดูแลรักษาทรัพย์สินของทางราชการและสมบัติของส่วนรวม และด้านการเป็นผู้นำของชุมชนเกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน และเป็นผู้นำในกิจกรรมอื่น ๆ จึงมีความจำเป็นต้องดำรงอยู่ในเขตเทศบาลตำบล สำหรับแนวทางที่เหมาะสมในการดำรงอยู่ คือ ในการทำงานร่วมกับเทศบาลตำบลจะต้องมีการประสานงานและบูรณาการในการทำงานร่วมกัน และควรแก้ไขกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถที่จะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล หรือสามารถที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล โดยการดำรงตำแหน่งควบคู่กันได้ หรือการแต่งตั้งให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานกรรมการชุมชนในชุมชนย่อยของเทศบาลตำบล

เสาวคนธ์ กล่ำช้าง (2552) ได้วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงาน

ตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เพื่อเปรียบเทียบ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และเพื่อศึกษา ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 115 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐาน ประเมินค่า (Rating scale) และแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนด้วย One-way ANOVA และ t-test

ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ๆ อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีเพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ๆ ต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ 0.05 ส่วนกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ๆ ไม่ต่างกัน

ณัฐธิมา ยืนยง (2553) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับการปฏิบัติ หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผล การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และเพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขต พื้นที่อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 47 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน และสถิติ Correlations ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 47 ชุด จากการศึกษา พบว่า ผลการปฏิบัติงาน ตามอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่และ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องที่มีผลการปฏิบัติงานมากที่สุด เรียงตามลำดับ ลงมาได้ ดังนี้ 1) ด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับการปกครองในตำบล หมู่บ้าน 2) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน/ หมู่บ้าน 3) ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 4) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม 5) ด้านการป้องกันภัยพิบัติและ 6) ด้านทะเบียน สำหรับความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ความเข้าใจกับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน/ หมู่บ้าน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการทะเบียน ด้านการป้องกันภัยพิบัติและด้านอื่น ๆ โดยความสัมพันธ์เป็นบวกกับ ทุก ๆ ด้าน ซึ่งหมายความว่า ถ้ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีการปฏิบัติ

หน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามที่กฎหมายกำหนดในด้านการปกครอง และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน/ หมู่บ้าน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการทะเบียน ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และด้านอื่น ๆ ในระดับสูงก็จะมีความสัมพันธ์ต่อความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมาก และจากผลการศึกษาพบว่า ค่าสหสัมพันธ์ในภาพรวมที่พบมีความสัมพันธ์ระดับน้อย โดยพบว่า ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน/ หมู่บ้าน และด้านอื่น ๆ มีความสัมพันธ์ระดับน้อย ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง สำหรับด้านการทะเบียน มีความสัมพันธ์ระดับมาก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5

นางลักษณ์ พรหมจินดา (2554) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการประเมินตนเอง

ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ โดยศึกษาจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (Compare mean)

ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง ในภาพรวมการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปฏิบัติงานดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีระดับการปฏิบัติดีเป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการป้องกันโรคติดต่อ และด้านการทะเบียน ตามลำดับ สำหรับด้านการรายงานต่อทางราชการ มีระดับการปฏิบัติดีเป็นอันดับสุดท้าย ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพศชาย มีระดับการปฏิบัติงานดีทุกด้านมากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพศหญิง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการปฏิบัติงานดีทุกด้านมากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุช่วงอื่น ๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพ โสด ส่วนใหญ่ มีระดับการปฏิบัติงานดีมากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพอื่น ๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติงานดีมากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มี

การศึกษาในระดับอื่น ๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอาชีพอื่น ๆ มีการปฏิบัติงานดีทุกด้านมากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีการปฏิบัติงานดีทุกด้านมากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอื่น ๆ

สรุป จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ 3) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัย ดังนี้

ประชากรในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 114 คน (ที่มา: ที่ทำการปกครองอำเภอเสนา ข้อมูล ณ เดือน เมษายน 2557) โดยในการศึกษาครั้งนี้จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรวิจัยที่มีทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นแบบ Rating scale จำนวน 40 ข้อ โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	ให้	5 คะแนน
ปฏิบัติเกือบเป็นประจำ	ให้	4 คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ให้	3 คะแนน

ปฏิบัติน้อยมาก	ให้	2 คะแนน
ไม่ปฏิบัติเลย	ให้	1 คะแนน

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยาม และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา คร.กิจฐเขต ไกรวาส ตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

- 3.1 นายธีรพล ศิรินานุวัฒน์ นายอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 3.2 นายอดิศักดิ์ ปัญญา ปลัดอำเภอเสนา
(หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานปกครอง)
- 3.3 อาจารย์สุปราณี ธรรมพิทักษ์ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยบูรพา

เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 ชุด เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ Cronbach's alpha ได้ค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.897 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยบูรพาเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลถึงนายอำเภอเสนา

2. ทำการแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยตรง ชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปจำนวน 114 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และมีความสมบูรณ์ จำนวน 114 ชุด หลังจากได้รวบรวมแบบสอบถามคืนครบจำนวนที่กำหนดแล้ว จึงได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติโดยคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามหลังจากที่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา
2. บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์
3. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
4. ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่กับร้อยละ
2. ข้อมูลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (Compare mean)

เกณฑ์การแปลผล

การกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิธีการกำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงกว้างของอันตรายภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\
 &= \frac{5-1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

การกำหนดช่วงการแปลผล

ช่วงค่าเฉลี่ย การแปลความหมาย

1.00-1.80	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับน้อย
1.81-2.60	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับค่อนข้างน้อย
2.61-3.40	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับปานกลาง
3.41-4.20	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับค่อนข้างมาก
4.21-5.00	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวม 114 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมทางสถิติ และนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (N = 114)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	76	66.67
หญิง	38	33.33

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
25-35 ปี	9	7.89
36-45 ปี	37	32.46
46-55 ปี	50	43.86
56 ปีขึ้นไป	18	15.79
สถานภาพ		
โสด	22	19.30
สมรส	79	69.30
หม้าย	8	7.02
หย่า	5	4.39
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	17	14.91
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	36	31.58
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	38	33.33
อนุปริญญา/ ปวส.	6	5.25
ปริญญาตรี	16	14.04
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.88
อาชีพ		
รับราชการ	34	29.82
เกษตรกรกรรม	47	41.23
ค้าขาย	16	14.04
ธุรกิจส่วนตัว	17	14.91

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
5,000-10,000 บาท	65	57.02
10,000-15,000 บาท	38	33.33
15,001-20,000 บาท	6	5.26
สูงกว่า 20,001 บาท	5	4.39

จากตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 114 คน จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 66.67 มีอายุระหว่าง 46-55 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.86 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 36-45 ปี ร้อยละ 32.46 และมีอายุระหว่าง 56 ปีขึ้นไป ร้อยละ 15.79 โดยมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 69.30 รองลงมา คือ โสด ร้อยละ 19.30 และหม้าย ร้อยละ 7.02 และมีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ร้อยละ 33.33 รองลงมา คือ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 31.58 ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ร้อยละ 14.91 ปริญญาตรี ร้อยละ 14.04 อนุปริญญา/ ปวส. ร้อยละ 5.25 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 0.88 ตามลำดับ ซึ่งโดยส่วนมากมีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 41.23 รองลงมา คือ รับราชการ ร้อยละ 29.82 ค้าขาย ร้อยละ 14.91 และธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 13.16 ตามลำดับ โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 57.02 รองลงมา คือ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 33.33 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 5.26 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 20,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.63 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมและรายด้าน (N = 114)

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	μ	σ	แปลความ	อันดับ
1. ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	4.48	0.54	มาก	3
2. ด้านการรายงานต่อทางราชการ	4.54	0.51	มาก	2
3. ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	4.38	0.53	มาก	4
4. ด้านการจัดทำทะเบียน	4.37	0.58	มาก	5
5. ด้านกิจการสาธารณประโยชน์	4.56	0.51	มาก	1
6. ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	4.32	0.59	มาก	7
7. ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	4.20	0.63	ค่อนข้างมาก	8
8. ด้านที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา	4.36	0.63	มาก	6
ภาพรวม	4.40	0.44	มาก	-

จากตารางที่ 6 พบว่า ในภาพรวมของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก คือ ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.51$) รองลงมา คือ ด้านการรายงานต่อทางราชการ ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.51$) ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครอง ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.54$) ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.53$) ด้านการจัดทำทะเบียน ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.58$) ด้านที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.63$) ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.59$) และด้านการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด อยู่ในระดับค่อนข้างมาก คือ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.63$)

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร (N = 114)

ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ ปกครองราษฎร	ระดับการปฏิบัติงาน					μ	σ	แปล ความ	อันดับ
	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ เกือบเป็น ประจำ	ปฏิบัติ เป็น บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยมาก	ไม่ ปฏิบัติเลย				
1. การอำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎร	72 (63.16)	31 (27.19)	10 (8.77)	1 (0.88)	0	4.53	0.69	มาก	1
2. การสร้างความสามัคคีกันและความสามัคคีในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น	65 (57.02)	31 (27.19)	17 (14.91)	1 (0.88)	0	4.40	0.77	มาก	5
3. การรับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อนทุกข์สุข และความต้องการที่จำเป็นของราษฎรแจ้งต่อส่วนราชการของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง	73 (64.04)	24 (21.05)	16 (14.04)	1 (0.88)	0	4.48	0.77	มาก	2
4. การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการ ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	69 (60.53)	33 (28.95)	10 (8.77)	2 (1.75)	0	4.48	0.73	มาก	3
5. การควบคุมดูแลราษฎรให้ปฏิบัติตามเป็นไปตามกฎหมาย	67 (58.77)	36 (31.58)	10 (8.77)	1 (0.88)	0	4.48	0.69	มาก	4
ภาพรวม						4.48	0.54	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีการอำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎร มีระดับการปฏิบัติงานระดับมาก ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.69$) รองลงมา คือ การรับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุข และความต้องการที่จำเป็นของราษฎรแจ้งต่อส่วนราชการของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.77$)

การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\mu = 4.48, \sigma = 0.73$) การควบคุมดูแลราษฎร ให้ปฏิบัติตนเป็นไปตามกฎหมาย ($\mu = 4.48, \sigma = 0.69$) และการสร้างความสามัคคีและความสามัคคี ในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น มีระดับน้อยสุด ($\mu = 4.40, \sigma = 0.77$) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการรายงาน ต่อทางราชการ (N = 114)

ด้านการรายงานต่อทางราชการ	ระดับการปฏิบัติงาน					μ	σ	แปล ความ	อันดับ
	ปฏิบัติ เป็น ประจำ	ปฏิบัติ เกือบเป็น ประจำ	ปฏิบัติเป็น บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยมาก	ไม่ ปฏิบัติเลย				
1. การปฏิบัติตามคำสั่งของทาง ราชการตามที่ได้รับมอบหมาย	95 (83.33)	17 (14.91)	1 (0.88)	1 (0.88)	0	4.81	0.48	มาก	1
2. การรายงานเหตุการณ์ไม่ปกติ ที่เกิดในหมู่บ้านให้นายอำเภอและ หน่วยงานราชการทราบ	71 (62.28)	31 (27.19)	11 (9.65)	1 (0.88)	0	4.50	0.74	มาก	4
3. การรายงานเหตุทุกขั้วอื่น ของราษฎรหรือการแปลกประหลาด ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน/ ตำบล	59 (51.75)	36 (31.58)	12 (10.53)	6 (5.26)	1 (0.88)	4.28	0.92	มาก	5
4. การจัดทำรายงานประจำเดือน เสนอต่อผู้บังคับบัญชา	73 (64.04)	29 (25.44)	11 (9.65)	1 (0.88)	0	4.53	0.71	มาก	3
5. การจัดทำรายงานเรื่องเร่งด่วน หรือเรื่องที่ประชาชนส่วนมาก ได้รับความเดือดร้อนจะต้อง รายงานทันที	81 (71.05)	22 (19.30)	9 (7.89)	1 (0.88)	1 (0.88)	4.59	0.75	มาก	2
	ภาพรวม					4.48	0.54	มาก	

จากตารางที่ 8 พบว่า ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.48, \sigma = 0.54$) และเมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของทางราชการตาม ที่ได้รับมอบหมาย ($\mu = 4.81, \sigma = 0.48$) รองลงมา คือ การจัดทำรายงานเรื่องเร่งด่วนหรือเรื่องที่ ประชาชนส่วนมากได้รับความเดือดร้อนจะต้องรายงานทันที ($\mu = 4.59, \sigma = 0.75$) การจัดทำรายงาน

ประจำเดือนเสนอต่อผู้บังคับบัญชา ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.71$) การรายงานเหตุการณ์ไม่ปกติที่เกิดในหมู่บ้านให้นายอำเภอและหน่วยงานราชการทราบ ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.74$) และการรายงานเหตุทุกข้ออื่นของราษฎรหรือการแปลกประหลาดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน/ ตำบล น้อยสุด คือ ($\mu = 4.28$, $\sigma = 0.92$) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร (N = 114)

ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	ระดับการปฏิบัติงาน					μ	σ	แปลความ	อันดับ
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเกือบเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่ปฏิบัติเลย				
1. การนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากราชการไปประกาศให้ประชาชนรับทราบ	75 (65.79)	34 (29.82)	5 (4.39)	0	0	4.61	0.57	มาก	2
2. จัดประชุมประชาคมหมู่บ้านทุกเดือน หรือตามที่มีข่าวสารแจ้งเร่งด่วน	47 (41.23)	46 (40.35)	21 (18.42)	0	0	4.23	0.74	มาก	4
3. มีการใช้เสียงตามสายในการแจ้งข่าวสารในหมู่บ้าน	51 (44.74)	32 (28.07)	16 (14.04)	7 (6.14)	8 (7.02)	3.97	1.22	ค่อนข้างมาก	5
4. ปฏิบัติตามคำสั่งของทางราชการ และรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติให้นายอำเภอทราบ	81 (71.05)	26 (22.81)	6 (5.26)	1 (0.88)	0	4.64	0.63	มาก	1
5. สิ่งไหนเป็นความต้องการและความเดือดร้อนของราษฎรให้แจ้งให้ราชการทราบ	67 (58.77)	33 (28.95)	11 (9.65)	2 (1.75)	1 (0.88)	4.43	0.81	มาก	3
ภาพรวม						4.38	0.53	มาก	

จากตารางที่ 9 พบว่า ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติตามคำสั่งของทางราชการและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติให้นายอำเภอทราบ ($\mu = 4.64$, $\sigma = 0.63$) รองลงมา คือ การนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากราชการไปประกาศให้ประชาชนรับทราบ ($\mu = 4.61$, $\sigma = 0.57$) สิ่งไหน

เป็นความต้องการและความเดือดร้อนของราษฎรให้แจ้งให้ราชการทราบ ($\mu = 4.43, \sigma = 0.81$)
การจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านทุกเดือน หรือตามที่มีข่าวสารแจ้งเร่งด่วน ($\mu = 4.23, \sigma = 0.74$)
และมีการใช้เสียงตามสายในการแจ้งข่าวสารในหมู่บ้าน มีระดับน้อยสุด คือ การปฏิบัติค่อนข้างมาก
($\mu = 3.23, \sigma = 0.74$)

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัดทำทะเบียน
(N = 114)

ด้านการจัดทำทะเบียน	ระดับการปฏิบัติงาน					μ	σ	แปล ความ	อันดับ
	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ เกือบเป็น ประจำ	ปฏิบัติเป็น บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยมาก	ไม่ ปฏิบัติเลย				
1. รับแจ้งการเกิด การตาย การย้าย ที่อยู่	75 (65.79)	12 (10.53)	24 (21.05)	2 (1.75)	1 (0.88)	4.39	0.94	มาก	3
2. แจ้งให้เด็กที่อายุครบ 7 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ให้ไปทำบัตร ประจำตัวประชาชน	61 (53.51)	40 (35.09)	12 (10.53)	1 (0.88)	0	4.41	0.71	มาก	2
3. ทำการสำรวจสำมะโนครัว และบัญชีต่าง ๆ	45 (39.47)	43 (37.72)	25 (21.93)	1 (0.88)	0	4.16	0.79	ค่อนข้าง มาก	5
4. แจ้งให้ผู้ที่อายุครบตามเกณฑ์ ให้ไปขึ้นบัญชีทหารกองเกิน ณ สัสดีอำเภอ ตามภูมิลำเนา	80 (70.18)	25 (21.93)	7 (6.14)	2 (1.75)	0	4.61	0.69	มาก	1
5. ให้คำแนะนำและคำปรึกษา เกี่ยวกับงานทะเบียนทั่วไป	57 (50.00)	37 (32.46)	18 (15.79)	2 (1.75)	0	4.31	0.80	มาก	4
ภาพรวม						4.37	0.58	มาก	

จากตารางที่ 10 พบว่า ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ด้านการจัดทำทะเบียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.37, \sigma = 0.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่แจ้งให้ผู้ที่อายุครบตามเกณฑ์ให้ไปขึ้นบัญชีทหารกองเกิน ณ
สัสดีอำเภอตามภูมิลำเนา ($\mu = 4.61, \sigma = 0.69$) รองลงมา คือ แจ้งให้เด็กที่อายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
ให้ไปทำบัตรประจำตัวประชาชน ($\mu = 4.41, \sigma = 0.71$) การรับแจ้งการเกิด การตาย การย้ายที่อยู่
($\mu = 4.39, \sigma = 0.94$) การให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับงานทะเบียนทั่วไป ($\mu = 4.31, \sigma = 0.80$)

และการทำการสำรวจสำมะโนครัวและบัญชีต่าง ๆ มีการปฏิบัติน้อยสุดอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\mu = 4.16, \sigma = 0.79$) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ (N = 114)

ด้านกิจการสาธารณประโยชน์	ระดับการปฏิบัติงาน					μ	σ	แปลความ	อันดับ
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเกือบเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยมาก	ไม่ปฏิบัติเลย				
1. กิจกรรมร่วมพัฒนาสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน	67 (58.77)	29 (25.44)	16 (14.04)	2 (1.75)	0	4.41	0.80	มาก	5
2. เกิดเหตุร้ายในหมู่บ้าน/ ตำบล เช่น ไฟไหม้ เหตุชิงทรัพย์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านช่วยติดตามหรือช่วยอย่างอื่น โดยเต็มกำลัง	84 (73.68)	21 (18.42)	8 (7.02)	1 (0.88)	0	4.65	0.65	มาก	1
3. ร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลรักษาและคุ้มครองที่ดิน อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่น	79 (69.30)	24 (21.05)	10 (8.77)	1 (0.88)	0	4.59	0.69	มาก	3
4. ร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลรักษาลักษณะเป็นสาธารณประโยชน์อื่น	80 (70.18)	27 (23.68)	7 (6.14)	0	0	4.64	0.60	มาก	2
5. เวลาใดมีงานหนักขุดถูกขุดประจำปี หรือประชุมเป็นการใหญ่ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านขอความร่วมมือราษฎร ผู้นำต่าง ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง	68 (59.65)	36 (31.58)	10 (8.77)	0	0	4.51	0.66	มาก	4
ภาพรวม						4.56	0.58	มาก	

จากตารางที่ 11 พบว่า ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.56, \sigma = 0.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ การเกิดเหตุร้ายในหมู่บ้าน/ ตำบล เช่น ไฟไหม้ เหตุชิงทรัพย์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านช่วยติดตาม หรือช่วยอย่างอื่น โดยเต็มกำลัง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ

มาก ($\mu = 4.65$, $\sigma = 0.65$) รองลงมา คือ ร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่น ($\mu = 4.64$, $\sigma = 0.60$) ร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาและคุ้มครองที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสิ่ง ซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่น ($\mu = 4.59$, $\sigma = 0.69$) เวลาใดมีงานนักขัตฤกษ์ประจำปี หรือประชุมเป็นการใหญ่ ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ขอความร่วมมือราษฎร ผู้นำต่าง ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.66$) และกิจกรรมร่วมพัฒนาสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.80$) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการป้องกันโรคติดต่อ (N = 114)

ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	ระดับการปฏิบัติงาน					μ	σ	แปลความ	อันดับ
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเกือบเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยมาก	ไม่ปฏิบัติเลย				
1. คอยสังเกตและตรวจสอบความเจ็บป่วยของราษฎรที่คิดปกติ เช่น โรคอหิวาตกโรค ไข้หวัดใหญ่ สายพันธุ์ใหม่	45 (39.47)	52 (45.61)	16 (14.04)	1 (0.88)	0	4.24	0.72	มาก	5
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องชี้แจงทำความเข้าใจแก่ราษฎรในการหามาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ	55 (48.25)	38 (33.33)	20 (17.54)	1 (0.88)	0	4.29	0.78	มาก	4
3. ถ้ามีโรคติดต่อร้ายแรงให้แจ้งกรมการอำเภอทราบทันที	70 (61.40)	30 (26.32)	11 (9.65)	3 (2.63)	0	4.46	0.78	มาก	1
4. ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และผู้นำในหมู่บ้าน เพื่อหาแนวทางป้องกันโรคภัยต่าง ๆ	55 (48.25)	40 (35.09)	17 (14.91)	2 (1.75)	0	4.30	0.79	มาก	2
5. ประสานกับโรงพยาบาลสาธารณสุขตำบล อสม. ในการจัดหาฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดต่อต่าง ๆ	52 (45.61)	45 (39.47)	16 (14.04)	1 (0.88)	0	4.30	0.74	มาก	3
ภาพรวม						4.32	0.59	มาก	

จากตารางที่ 12 พบว่า ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการป้องกันโรคติดต่อ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ ถ้ามีโรคติดต่อร้ายแรงให้แจ้งกรมการอำเภอทราบทันที ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.78$) รองลงมา คือ การประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และผู้นำในหมู่บ้าน เพื่อหาแนวทางป้องกันโรคภัยต่าง ๆ ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.79$) และประสานกับโรงพยาบาล สาธารณสุขตำบล อสม. ในการจัดหาวัคซีนป้องกันโรคติดต่อต่าง ๆ ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.74$) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องชี้แจงทำความเข้าใจแก่ราษฎรในการหามาตรการป้องกันโรคติดต่อ ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.78$) และการคอยสังเกตและตรวจสอบความเจ็บป่วยของราษฎรที่ผิดปกติ เช่น โรคอหิวาตกโรค ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.72$) ตามลำดับ

ตารางที่ 13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย (N = 114)

ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	ระดับการปฏิบัติงาน					μ	σ	แปลความ	อันดับ
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเกือบเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่ปฏิบัติเลย				
1. การจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้านให้ถูกสุขลักษณะ	54 (47.37)	48 (42.11)	12 (10.53)	0	0	4.37	0.67	มาก	1
2. การประสานงานกับแพทย์ประจำตำบล ในเรื่องสุขลักษณะของหมู่บ้าน	48 (42.11)	47 (41.23)	16 (14.04)	1 (0.88)	2 (1.75)	4.21	0.85	มาก	4
3. การขอความร่วมมือราษฎรในการจัดระเบียบหมู่บ้านให้เป็นระเบียบ	53 (46.49)	43 (37.72)	17 (14.91)	1 (0.88)	0	4.30	0.75	มาก	2
4. ถ้าผู้ใดที่บ้านเรือนให้ชำรุด รุ้งรังหรือปล่อยให้โสโครกโสมน ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายแก่ผู้อื่นที่อยู่ในท้องถิ่น ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แจ้งให้เจ้าบ้าน ดำเนินการดูแลให้เรียบร้อย	33 (28.95)	40 (35.09)	33 (28.95)	8 (7.02)	0	3.86	0.92	ค่อนข้างมาก	5

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ด้านการจัดหมู่บ้าน ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	ระดับการปฏิบัติงาน					μ	σ	แปลความ	อันดับ
	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ เกือบเป็น ประจำ	ปฏิบัติเป็น บางครั้ง	ปฏิบัติน้อย มาก	ไม่ปฏิบัติ เลย				
	54	37	22	1	0				
ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำใน หมู่บ้าน/ตำบล ในการร่วมกันจัด ระเบียบหมู่บ้าน/ตำบล ให้ เรียบร้อย	(47.37)	(32.46)	(19.30)	(0.88)		4.26	0.80	มาก	3
	ภาพรวม					4.20	0.63	ค่อนข้าง มาก	

จากตารางที่ 13 พบว่า ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อเปรียบเทียบในแต่ละด้าน คือ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้านให้ถูกสุขลักษณะ ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.67$) รองลงมา คือ การขอความร่วมมือราษฎรในการจัดระเบียบหมู่บ้านให้เรียบร้อย ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.75$) การประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำในหมู่บ้าน/ตำบล ในการร่วมกันจัดระเบียบหมู่บ้าน/ตำบล ให้เรียบร้อย ($\mu = 4.26$, $\sigma = 0.80$) การประสานงานกับแพทย์ประจำตำบลในเรื่อง สุขลักษณะของหมู่บ้าน ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.85$) และถ้าผู้ใดทิ้งบ้านเรือนให้ชำรุดรุงรังหรือปล่อยให้ โสโครกโสम्म ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายแก่ผู้อื่นที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แจ้งให้เจ้าบ้าน ดำเนินการดูแลให้เรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ($\mu = 3.86$, $\sigma = 0.92$) ตามลำดับ

ตารางที่ 14 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านที่เกี่ยวกับความอาญา (N = 114)

ด้านที่เกี่ยวกับความอาญา	ระดับการปฏิบัติงาน					μ	σ	แปลความ	อันดับ
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเกือบเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่ปฏิบัติเลย				
1. เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ให้แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ	75 (65.79)	28 (24.56)	9 (7.89)	1 (0.88)	1 (0.88)	4.54	0.75	มาก	2
2. เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านใกล้เคียง ให้แจ้งผู้บังคับบัญชาทราบ	63 (55.26)	30 (26.32)	16 (14.04)	4 (3.51)	1 (0.88)	4.32	0.91	มาก	3
3. เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำความผิดกฎหมายก็ดี หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับตัวผู้นั้นไว้ และนำตัวส่งผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ	45 (39.47)	34 (29.82)	26 (22.81)	7 (6.14)	2 (1.75)	3.99	1.02	ค่อนข้างมาก	5
4. การตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน	84 (73.68)	20 (17.54)	8 (7.02)	2 (1.75)	0	4.63	0.69	มาก	1
5. เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นและจับกุมผู้ต้องหาในหมู่บ้าน	62 (54.39)	32 (28.07)	16 (14.04)	2 (1.75)	2 (1.75)	4.32	0.91	มาก	4
ภาพรวม						4.36	0.63	มาก	

จากตารางที่ 14 พบว่า ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านที่เกี่ยวกับความอาญา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ การตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.69$) รองลงมา คือ เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านให้แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.75$) เมื่อทราบข่าวว่า

มีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านใกล้เคียงให้แจ้งผู้บังคับบัญชาทราบ ($\mu = 4.32, \sigma = 0.91$) เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นและจับกุมผู้ต้องหาในหมู่บ้าน ($\mu = 4.32, \sigma = 0.91$) และเมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำผิดกฎหมายก็ดีหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำผิดกฎหมายก็ดีให้จับตัวผู้นั้นไว้และนำตัวส่งผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ($\mu=3.99, \sigma=1.02$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยจำแนกตามเพศ (N = 114)

การปฏิบัติงาน	เพศ					
	ชาย		ระดับ	หญิง		ระดับ
	μ	σ	การปฏิบัติงาน	μ	σ	การปฏิบัติงาน
1. ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	4.47	0.56	มาก	4.48	0.49	มาก
2. ด้านการรายงานต่อทางราชการ	4.49	0.54	มาก	4.64	0.46	มาก
3. ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	4.30	0.56	มาก	4.53	0.44	มาก
4. ด้านการจัดทำทะเบียน	4.37	0.57	มาก	4.39	0.61	มาก
5. ด้านกิจการสาธารณะประโยชน์	4.54	0.52	มาก	4.59	0.49	มาก
6. ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	4.38	0.51	มาก	4.19	0.72	มาก
7. ด้านการจัดหมู่บ้านให้ระเบียบเรียบร้อย	4.19	0.58	ค่อนข้างมาก	4.21	0.73	มาก
8. ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา	4.41	0.61	มาก	4.26	0.68	มาก
รวม	4.39	0.45	มาก	4.41	0.44	มาก
อันดับ			2			1

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามเพศ พบว่า เพศหญิงมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมมากกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เพศชายมีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ด้านการป้องกันโรคติดต่อและด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญามากกว่าเพศหญิง ส่วนด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการ

สาธารณประโยชน์ และด้านการจัดหมู่บ้านให้ระเบียบเรียบร้อย พบว่า เพศหญิงมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากเพศชาย

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยจำแนกตามอายุ (N = 114)

การปฏิบัติงาน	อายุ											
	25-35 ปี		ระดับ	36-45 ปี		ระดับ	46-55 ปี		ระดับการ	56 ปีขึ้นไป		ระดับ
	μ	σ	การปฏิบัติงาน	μ	σ	การปฏิบัติงาน	μ	σ	ปฏิบัติงาน	μ	σ	การปฏิบัติงาน
1. ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	4.51	0.52	มาก	4.31	0.61	มาก	4.61	0.48	มาก	4.43	0.47	มาก
2. ด้านการรายงานต่อทางราชการ	4.56	0.42	มาก	4.44	0.51	มาก	4.65	0.51	มาก	4.44	0.54	มาก
3. ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	4.47	0.42	มาก	4.28	0.54	มาก	4.46	0.49	มาก	4.31	0.68	มาก
4. ด้านการจัดทำทะเบียน	4.56	0.49	มาก	4.26	0.63	มาก	4.45	0.55	มาก	4.30	0.60	มาก
5. ด้านกิจการสาธารณะประโยชน์	4.62	0.38	มาก	4.45	0.55	มาก	4.65	0.50	มาก	4.49	0.49	มาก
6. ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	4.22	0.70	มาก	4.22	0.57	มาก	4.44	0.62	มาก	4.22	0.50	มาก
7. ด้านการจัดหมู่บ้านให้ระเบียบเรียบร้อย	4.24	0.68	มาก	4.04	0.57	ค่อนข้างมาก	4.29	0.69	มาก	4.24	0.53	มาก
8. ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา	4.16	0.68	ค่อนข้างมาก	4.26	0.64	มาก	4.48	0.65	มาก	4.30	0.53	มาก
รวม	4.42	0.38	มาก	4.28	0.45	มาก	4.50	0.45	มาก	4.34	0.42	มาก
อันดับ			2			4			1			3

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามอายุ พบว่า อายุ 46-55 ปี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมมากกว่าอายุอื่น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อายุ 46-55 ปี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้ระเบียบเรียบร้อย และด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา มีการปฏิบัติงานมากกว่าอายุอื่น ส่วนอายุ 25-35 ปี ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการจัดทำทะเบียน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่าอายุช่วงอื่น

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยจำแนกตามสถานภาพ
(N = 114)

การปฏิบัติงาน	สถานภาพ											
	โสด		ระดับ	สมรส		ระดับ	หม้าย		ระดับ	หย่า		ระดับ
	μ	σ	การปฏิบัติงาน	μ	σ	การปฏิบัติงาน	μ	σ	การปฏิบัติงาน	μ	σ	การปฏิบัติงาน
1. ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	4.48	0.60	มาก	4.47	0.50	มาก	4.25	0.74	มาก	4.88	0.18	มาก
2. ด้านการรายงานต่อทางราชการ	4.65	0.52	มาก	4.49	0.53	มาก	4.63	0.45	มาก	4.72	0.30	มาก
3. ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	4.59	0.30	มาก	4.32	0.57	มาก	4.35	0.67	มาก	4.44	0.48	มาก
4. ด้านการจัดทำทะเบียน	4.49	0.48	มาก	4.34	0.60	มาก	4.35	0.70	มาก	4.40	0.57	มาก
5. ด้านกิจการสาธารณะประโยชน์	4.65	0.32	มาก	5.54	0.53	มาก	4.45	0.67	มาก	4.60	0.57	มาก
6. ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	4.40	0.39	มาก	4.30	0.64	มาก	4.20	0.71	ค่อนข้างมาก	4.36	0.43	มาก
7. ด้านการจัดหมู่บ้านให้ระเบียบเรียบร้อย	4.30	0.53	มาก	4.16	0.66	ค่อนข้างมาก	4.10	0.71	ค่อนข้างมาก	4.56	0.33	มาก
8. ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา	4.55	0.40	มาก	2.29	0.70	มาก	4.33	0.52	มาก	4.56	0.36	มาก
รวม	4.52	0.24	มาก	4.36	0.48	มาก	4.33	0.60	มาก	4.57	0.29	มาก
อันดับ	2			3			4			1		

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามสถานภาพ พบว่า สถานภาพหย่ามีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมมากกว่า สถานภาพอื่น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถานภาพสมรสมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ด้านกิจการสาธารณประโยชน์มากกว่าสถานภาพอื่น ส่วนด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการจัดหมู่บ้านให้ระเบียบเรียบร้อย ด้านที่เกี่ยวกับความอาญา พบว่า สถานภาพหย่ามีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่มากกว่าสถานภาพอื่น และด้านการนำข้อราชการ ไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านการป้องกันโรคติดต่อ พบว่า สถานภาพโสด มีการปฏิบัติหน้าที่มากกว่าสถานภาพอื่น

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (N = 114)

การปฏิบัติงาน	ระดับการศึกษา																	
	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา		มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า		มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.		อนุปริญญา/ปวส.		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		ระดับการปฏิบัติงาน					
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	ระดับการปฏิบัติงาน			
1. ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	4.33	0.58	มาก	4.56	0.42	มาก	4.49	0.51	มาก	4.40	0.63	มาก	4.42	0.76	มาก	4.80	0.00	มาก
2. ด้านการรายงานต่อทางราชการ	4.47	0.51	มาก	4.62	0.57	มาก	4.49	0.54	มาก	4.50	0.41	มาก	4.54	0.37	มาก	5.00	0.00	มาก
3. ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	4.16	0.54	ค่อนข้างมาก	4.50	0.51	มาก	4.38	0.56	มาก	4.47	0.62	มาก	4.29	0.48	มาก	4.20	0.00	ค่อนข้างมาก
4. ด้านการจัดทำทะเบียน	4.32	0.58	มาก	4.45	0.52	มาก	4.33	0.66	มาก	4.57	0.48	มาก	4.30	0.62	มาก	4.40	0.00	มาก
5. ด้านกิจการสาธารณะประโยชน์	4.35	0.61	มาก	4.66	0.48	มาก	4.60	0.49	มาก	4.47	0.48	มาก	4.51	0.51	มาก	4.20	0.00	ค่อนข้างมาก
6. ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	4.15	0.58	ค่อนข้างมาก	4.42	0.61	มาก	4.33	0.60	มาก	4.13	0.85	ค่อนข้างมาก	4.29	0.46	มาก	4.60	0.00	มาก
7. ด้านการจัดหมู่บ้านให้ระเบียบเรียบร้อย	3.98	0.71	ค่อนข้างมาก	4.33	0.55	มาก	4.24	0.61	มาก	4.20	0.81	ค่อนข้างมาก	4.05	0.68	ค่อนข้างมาก	4.20	0.00	ค่อนข้างมาก
8. ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา	4.18	0.55	ค่อนข้างมาก	4.47	0.59	มาก	4.36	0.66	มาก	4.23	0.90	มาก	4.29	0.66	มาก	5.00	0.00	มาก
รวม	4.24	0.46	มาก	4.50	0.42	มาก	4.40	0.46	มาก	4.37	0.45	มาก	4.34	0.45	มาก	4.55	0.00	มาก
อันดับ			6		2		3		4		5		1					

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมมากกว่าระดับการศึกษาอื่น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร และด้านการป้องกันโรคติดต่อ มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่าระดับการศึกษาอื่น แต่ระดับการศึกษานุปริญญา/ ปวส. ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่าระดับการศึกษาอื่น ส่วนระดับการศึกษาปริญญาตรี ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่มากกว่าระดับการศึกษาที่สูงกว่า ส่วนระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ด้านการจัดหมู่บ้านให้ระเบียบเรียบร้อย มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่มากกว่าระดับการศึกษาที่สูงกว่า

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยจำแนกตามอาชีพ
(N = 114)

การปฏิบัติงาน	อาชีพ											
	รับราชการ			เกษตรกร			ค้าขาย			ธุรกิจส่วนตัว		
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติงาน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติงาน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติงาน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติงาน
1. ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	4.39	0.63	มาก	4.51	0.51	มาก	4.53	0.46	มาก	4.49	0.50	มาก
2. ด้านการรายงานต่อทางราชการ	4.51	0.63	มาก	4.52	0.49	มาก	4.59	0.42	มาก	4.60	0.41	มาก
3. ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	4.41	0.52	มาก	4.38	0.54	มาก	4.38	0.49	มาก	4.32	0.61	มาก
4. ด้านการจัดทำทะเบียน	4.39	0.52	มาก	4.32	0.63	มาก	4.51	0.57	มาก	4.36	0.62	มาก
5. ด้านกิจการสาธารณะประโยชน์	4.58	0.50	มาก	4.56	0.53	มาก	4.68	0.38	มาก	4.41	0.57	มาก
6. ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	4.51	0.57	มาก	4.23	0.60	มาก	4.34	0.55	มาก	4.15	0.59	ค่อนข้างมาก
7. ด้านการจัดหมู่บ้านให้ระเบียบเรียบร้อย	4.34	0.59	มาก	4.11	0.62	ค่อนข้างมาก	4.30	0.68	มาก	4.08	0.67	ค่อนข้างมาก
8. ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา	4.48	0.63	มาก	4.25	0.68	มาก	4.52	0.53	มาก	4.25	0.56	มาก
รวม	4.45	0.46	มาก	4.36	0.44	มาก	4.48	0.38	มาก	4.33	0.50	มาก
อันดับ	2			3			1			4		

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามอาชีพ พบว่า อาชีพด้านค้าขายมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมมากกว่าอาชีพอื่น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อาชีพค้าขาย ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านที่เกี่ยวกับความอาญา และด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่าอาชีพอื่น และอาชีพธุรกิจส่วนตัว ด้านการรายงานต่อทางราชการ มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่าอาชีพอื่น ส่วนอาชีพรับราชการ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร และด้านการจัดหมู่บ้าน ให้ระเบียบเรียบร้อย มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่าอาชีพอื่น

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยจำแนกตามรายได้เฉลี่ย ต่อเดือน

การปฏิบัติงาน	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน											
	5,000-10,000		ระดับการ ปฏิบัติงาน	10,001-15,000		ระดับการ ปฏิบัติงาน	15,001-20,000		ระดับการ ปฏิบัติงาน	สูงกว่า 20,001		ระดับการ ปฏิบัติงาน
	บาท			บาท			บาท			บาท		
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ		
1. ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	4.46	0.59	มาก	4.49	0.48	มาก	4.23	0.43	มาก	4.80	0.20	มาก
2. ด้านการรายงานต่อทางราชการ	4.52	0.56	มาก	4.58	0.49	มาก	4.37	0.32	มาก	4.68	0.30	มาก
3. ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	4.41	0.53	มาก	4.37	0.58	มาก	4.20	0.38	ค่อนข้างมาก	4.28	0.48	มาก
4. ด้านการจัดทำทะเบียน	4.44	0.52	มาก	4.24	0.68	มาก	4.53	0.48	มาก	4.37	0.56	มาก
5. ด้านกิจการสาธารณะประโยชน์	4.60	0.52	มาก	4.51	0.51	มาก	4.47	0.39	มาก	4.52	0.54	มาก
6. ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	4.37	0.61	มาก	4.24	0.61	มาก	4.20	0.31	ค่อนข้างมาก	4.44	0.50	มาก
7. ด้านการจัดหมู่บ้านให้ระเบียบเรียบร้อย	4.23	0.61	มาก	4.16	0.62	ค่อนข้างมาก	3.73	0.92	ค่อนข้างมาก	4.60	0.28	มาก
8. ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา	4.41	0.58	มาก	4.22	0.75	มาก	4.47	0.41	มาก	4.60	0.37	มาก
รวม	4.43	0.45	มาก	4.35	0.47	มาก	4.27	0.31	มาก	4.53	0.27	มาก
อันดับ	2		3		4		1					

ตารางที่ 20 การเปรียบเทียบของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า รายได้สูงกว่า 20,001 บาท มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ในภาพรวมมากกว่ารายได้อื่น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า รายได้สูงกว่า 20,001 บาท ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา ด้านการจัดหมู่บ้านให้ระเบียบเรียบร้อย และด้านการป้องกัน โรคติดต่อ มีการปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่มากกว่ารายได้อื่น และรายได้ 5,000-10,000 บาท ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ และด้าน การนำข้อราชการ ไปประกาศแก่ราษฎร มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่ารายได้อื่น ส่วนรายได้ 15,001-20,000 บาท ด้านการจัดทะเบียน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่า รายได้อื่น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน พื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 114 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าร้อยละ (Percentage) และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (Compare mean)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. จากข้อมูลทั่วไปของ กำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 46-55 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มีอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท

2. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีภาพรวมการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านกิจการสาธารณประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการนำข้อราชการไปปฏิบัติ ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา ด้านการป้องกันโรคติดต่อ มีผลการปฏิบัติงานในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีผลการปฏิบัติงานค่อนข้างมาก

3. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน สามารถสรุปผลได้ดังนี้ คือ

3.1 กำนันผู้ใหญ่บ้าน เพศหญิง มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมาก โดยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้าน เพศชาย

3.2 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีอายุ 46-55 ปี มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงกว่าช่วงอายุอื่น ๆ

3.3 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีสถานภาพหย่า มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสถานภาพอื่น ๆ

3.4 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับการปฏิบัติงานในภาพรวมสูงกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ

3.5 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีอาชีพค้าขาย มีระดับการปฏิบัติงานในภาพรวมสูงกว่าระดับการปฏิบัติงานอาชีพอื่น ๆ

3.6 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีรายได้สูงกว่า 20,001 บาท มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีรายได้อื่น ๆ

อภิปรายผล

การศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการวิเคราะห์ข้อมูลมีประเด็นสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของฉลวย พ่วงพลับ (2547) ธนยศ ปานขาว (2547) นรินทร์ อุ่นเรือน (2549) และนงลักษณ์ พรหมจินดา (2554) ได้ศึกษาการประเมินตนเองในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง พบว่า มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ในระดับปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย อยู่ในระดับค่อนข้างมาก เนื่องจากการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างมาก ซึ่งถือว่ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน โดยเฉพาะการทิ้งบ้านเรือนให้ชำรุดรุงรังหรือปล่อยให้โสโครกโสम्म ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายแก่ผู้อื่นที่อยู่ในท้องถิ่น ซึ่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องแจ้งให้เจ้าบ้านดำเนินการดูแลให้เรียบร้อย

จากผลการศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา ในแต่ละด้านสามารถวิเคราะห์การปฏิบัติหน้าที่แต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัย

ให้แก่ราษฎร การสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น การรับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรแจ้งต่อส่วนราชการของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ หรือการให้บริการส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการควบคุมดูแลราษฎรให้ปฏิบัติตามเป็นไปตามกฎหมาย โดยการใช้อำนาจหน้าที่ในการปกครองราษฎร ในภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติงานระดับมาก เพราะว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้นำระดับชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน รู้ปัญหาและอุปสรรคในพื้นที่เป็นอย่างดี เป็นผู้ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของบางกลุ่ม

1.2 ด้านการรายงานต่อทางราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา ได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติตามคำสั่งของทางราชการตามที่ได้รับมอบหมาย การรายงานเหตุการณ์ไม่ปกติที่เกิดในหมู่บ้านให้นายอำเภอและหน่วยงานราชการทราบ การรายงานเหตุทุกข์ร้อนของราษฎรหรือการแปลกประหลาดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน/ ตำบล การจัดทำรายงานประจำเดือนเสนอต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานเรื่องเร่งด่วน หรือเรื่องที่ประชาชนส่วนมากได้รับความเดือดร้อนจะต้องรายงานทันที โดยมีผลการปฏิบัติในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก เพราะว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้มีการรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะถ้าเป็นเรื่องเร่งด่วนหรือเรื่องที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก จะต้องมีการรายงานต่อผู้บังคับบัญชาทันที

1.3 ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา ได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในการนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากราชการ ไปประกาศให้ประชาชนรับทราบ มีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านทุกเดือนหรือตามที่มิข่าวสารแจ้งเร่งด่วน มีการใช้เสียงตามสายในการแจ้งข่าวสารในหมู่บ้าน มีการปฏิบัติตามคำสั่งของทางราชการและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติให้นายอำเภอทราบ และนำความต้องการและความเดือดร้อนของราษฎรแจ้งให้ราชการทราบ โดยมีผลการปฏิบัติในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก เพราะว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีการนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากราชการ ไปประกาศหรือแจ้งให้ราษฎรทราบ ทั้งแจ้งทางการประชุมหรือออกเสียงตามสาย

1.4 ด้านการจัดทำงานทะเบียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา ได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในการรับแจ้งการเกิด การตาย การย้ายที่อยู่ การแจ้งให้เด็กที่อายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ให้ทำบัตรประจำตัวประชาชน การสำรวจสำมะโนครัวและบัญชีต่าง ๆ การแจ้งให้ผู้ที่อายุครบตามเกณฑ์ให้ขึ้นบัญชีทหารกองเกิน ณ สัสดีอำเภอ และการให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับ

งานทะเบียนทั่วไป โดยมีผลการปฏิบัติในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก เพราะว่าการดำเนินงานผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเสนา มีการปฏิบัติด้านงานทะเบียนอย่างครบถ้วน ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ซึ่งได้กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องจัดทำทะเบียนในท้องที่ จัดทำข้อมูลพื้นฐานในเขตการปกครอง

1.5 ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา ได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในการร่วมพัฒนาสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน ถ้ามีเหตุร้ายในหมู่บ้าน/ ตำบล เช่น ไฟไหม้ เหตุชิงทรัพย์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องช่วยติดตาม หรือช่วยอย่างอื่นอย่างเต็มกำลัง ร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาและคุ้มครองที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่น และถ้ามีงานนักขัตฤกษ์ประจำปี หรือประชุมชนเป็นการใหญ่ ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ขอความร่วมมือราษฎร ผู้นำต่าง ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง โดยมีผลการปฏิบัติในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก เพราะว่าการดำเนินงานผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเสนา มีการส่งเสริมให้ประชาชนช่วยกันคุ้มครองที่สาธารณประโยชน์ ช่วยกันพัฒนาสาธารณประโยชน์อื่น ๆ

1.6 ด้านป้องกันโรคติดต่อ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา ได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในการคอยสังเกตและตรวจสอบความเจ็บป่วยของราษฎรที่ผิดปกติ เช่น โรคอหิวาตกโรค ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องชี้แจงทำความเข้าใจแก่ราษฎรในการหามาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ ถ้ามีโรคติดต่อร้ายแรงให้แจ้งให้กรรมการอำเภอทราบทันที ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และผู้นำในหมู่บ้าน เพื่อหาแนวทางป้องกันโรคภัยต่าง ๆ ประสานกับโรงพยาบาล สาธารณสุขตำบล อสม. ในการจัดหาฉีดวัคซีน ป้องกันโรคติดต่อต่าง ๆ โดยมีผลการปฏิบัติในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก เพราะว่าการดำเนินงานผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา มีการชี้แจง ให้ความรู้ ทำความเข้าใจกับราษฎรเกี่ยวกับโรคภัยต่าง ๆ และมีการประสานกับสาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อดำเนินการฉีดวัคซีนให้กับราษฎรในการป้องกันโรคติดต่อ

1.7 ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา ได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในการจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน ให้ถูกสุขลักษณะ การประสานงานกับแพทย์ประจำตำบลในเรื่องสุขลักษณะของหมู่บ้าน การขอความร่วมมือราษฎรในการจัดระเบียบหมู่บ้านให้เรียบร้อย ถ้ามีผู้ใดทิ้งบ้านเรือนให้ชำรุด รุงรังหรือปล่อยให้โต โครก โสมม ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายแก่ผู้อื่นที่อยู่ในท้องที่นั้น ให้กำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน แจ้งให้เจ้าบ้านดำเนินการดูแลให้เรียบร้อย โดยมีผลการปฏิบัติในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย การปฏิบัติในระดับค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นระดับที่น้อยที่สุดของแต่ละด้าน

1.8 ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา ได้ปฏิบัติ ตามบทบาทหน้าที่ในการเมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านให้แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านใกล้เคียง ให้แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำความผิดกฎหมายที่ดี หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายที่ดี ให้จับตัวผู้นั้นไว้และนำตัวส่งผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีการตรวจตรารักษา ความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน เป็นผู้อำนวยการความสะดวกให้กับ เจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นและจับกุมผู้ต้องหาในหมู่บ้าน โดยมีผลการปฏิบัติในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก เพราะว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอเสนามีการร่วมตรวจตรา รักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ และมีการแจ้งข่าวสารให้หน่วยงานราชการทราบ ในกรณีมีการกระทำความผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

2. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบเพศกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวมพบว่า เพศหญิงมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่าเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัย ของนรินทร์ อุ่นเรือน (2549) ที่พบว่า เพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษแตกต่างจากงานของสมโชค สิทธิฐานวงศ์ (2549) เสาวคนธ์ กล้าช้าง (2552) ที่พบว่า มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบอายุกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวมพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ 46-55 ปี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่า อายุอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนยศ ปานขาว (2547) ที่พบว่า มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ อุ่นเรือน (2549) พบว่า มีอายุที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษแตกต่างจากงานของสมโชค สิทธิฐานวงศ์ (2549) เสาวคนธ์ กล้าช้าง (2552) นงลักษณ์ พรหมจินดา (2554) ที่พบว่า มีอายุแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบสถานภาพสมรสกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวมพบว่า สถานภาพหย่ามีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่าสถานภาพอื่น

ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของนรินทร์ อุ่นเรือน (2549) นงลักษณ์ พรหมจินดา (2554) ที่พบว่า มีสถานภาพต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

2.4 การเปรียบเทียบระดับการศึกษากับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวมพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่าระดับการศึกษาอื่น ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของธนยศ ปานขาว (2547) นรินทร์ อุ่นเรือน (2549) สมโชค สิทธิภานุวงศ์ (2549) เสาวคนธ์ กล้าช้าง (2552) นงลักษณ์ พรหมจินดา (2554) ที่พบว่า มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

2.5 การเปรียบเทียบอาชีพกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวมพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอาชีพค้าขาย มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมมากกว่าอาชีพอื่น ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของธนยศ ปานขาว (2547) สมโชค สิทธิภานุวงศ์ (2549) เสาวคนธ์ กล้าช้าง (2552) นงลักษณ์ พรหมจินดา (2554) ที่พบว่า มีอาชีพต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

2.6 การเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวมพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้สูงกว่า 20,001 บาท มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมมากกว่ารายได้อื่น ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของฉลวย พ่วงพลับ (2547) สมโชค สิทธิภานุวงศ์ (2549) เสาวคนธ์ กล้าช้าง (2552) นงลักษณ์ พรหมจินดา (2554) ที่พบว่า มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างมาก ซึ่งมีระดับที่ต่ำกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรมีการศึกษาถึงบทบาท อำนาจ หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญว่าอำนาจ หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในแต่ละด้านมีอย่างไรบ้าง

2. หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ทั้งเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ และส่งเสริมให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านหา

ความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ทุกด้านเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม
ปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. จากผลการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างมาก ซึ่งมีระดับที่ต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ทราบบทบาท หน้าที่ในการปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง

2. จากผลการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรมีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อชี้แจงให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติในการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และให้มีกรรมการหมู่บ้านหรือผู้นำคุ้มหมู่บ้านในการช่วยเหลือ และประสานความร่วมมือถ้ามีปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ ในการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตาม พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 ที่สามารถปฏิบัติงานได้ครบทั้ง 8 ด้าน ในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกอันจะทำให้ได้ผลการวิจัยสมบูรณ์และมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับใช้สำหรับเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และวิธีการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์อย่างที่สุด

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2556). คู่มือการดำเนินการทางวินัยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการปกครอง. (2539). กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- กระทรวงมหาดไทย. (2551). พระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- จักรวัช ชีระกุล. (2542). สังคมวิทยาเบื้องต้น. นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- จันทร์ฉาย ปิ่นแก้ว. (2546). การปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จารุพร เฟื่องสกุล. (2545). ความคาดหวังของผู้นำชุมชนต่อบทบาทนักพัฒนาในการส่งเสริมความเข้มแข็งแก่ชุมชนพื้นที่การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤตภาคใต้. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฉลวย พ่วงพลับ. (2547). บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน: ศึกษากรณี อำเภอลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐพร ชินบุตร. (2547). การรับรู้บทบาทหน้าที่และความต้องการในการพัฒนาตนเองของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐสิมา ยืนยง. (2553) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา
- ชนพร คล้ายกัน. (2541). บทบาทคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน. สระบุรี: ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 1.

- ธนยศ ปานขาว. (2547). *ความคิดเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ: ศึกษากรณีอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นงลักษณ์ พรหมจินดา. (2554). *การศึกษาการประเมินตนเองในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นรินทร์ อุ่นเรือน. (2549). *การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ในพื้นที่: ศึกษากรณีอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิത്യ ประจงแต่ง. (2548). *บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- บุญตา ไส้เลิศ. (2550). *บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ปรีชา สุวังบุตร. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ ทักษะคิดและการรับรู้บทบาทกับการให้บริการหลักด้านสุขภาพจิตของเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสุขภาพจิตในศูนย์สุขภาพชุมชน เขตสาธารณสุขที่ 6*. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระมหาพนมนคร มีราคา. (2549). *การดำรงสมณเพศของสามเณร โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระยามหาอำมาตยาธิบดี. (2495). *เรื่องมหาดไทย อนุสรณ์เนื่องในงานฉลองวันที่ระลึกสถาปนากระทรวงมหาดไทยครบรอบ 60 ปีบริบูรณ์ 2435-2495*. กรุงเทพฯ: พระจันทร์.
- พระวรภักดิ์พิบูลย์. (2496). *ประวัติศาสตร์กฎหมาย*. พระนคร: โรงพิมพ์วิบูลกิจ.
- พวงเพชร สุรัตน์กิจ. (2542). *มนุษย์กับสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัทยา สายหนู. (2529). *คหกรรมศาสตร์ทั่วไป*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- สมโชค สิทธิพานวงศ์. (2549). *ศึกษาความเห็นคิดของประชาชนต่อบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาทางสังคม: ศึกษากรณีพื้นที่อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สรศักดิ์ จิระธรรมประดับ. (2547). *บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณี ตำบลลองศรีรักษ์ จังหวัดนครนายก*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สรียา วิไลพงศ์. (2551). *ความเปลี่ยนแปลงของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2511: กรณีศึกษาในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำเร็จ กล้าหาญ. (2549). *สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สินธร คำเหมือน. (2550). *บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุวิทย์ หวัดเพชร. (2552). *การดำรงอยู่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบล: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลนาคู อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสาวคนธ์ กล้าช้าง. (2552). *การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- แสวง รัตนมงคลมาส. (2536). *ทฤษฎีสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ชมรมนักพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อาษา เมฆสุวรรณค์. (2520). *การปกครองระดับตำบล หมู่บ้าน กับความมั่นคงแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- Bruce J. C. (1979). *Introduction of sociology*. New York: McGraw-Hill.
- Herzberg, F. et al. (1990). *The motication to work*. U.S.A.: Transaction publishers.
- Koontz, H. (1990). *Management* (7th ed.). Japan: McGraw-Hill.
- Levinson, H. (1990). *Management by whose objective ? In manage people, not personal: motivation and performance appraisal*. Boston: A Harvard Business School.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”

คำชี้แจง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ในเขตพื้นที่ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ดังนั้น จึงขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามตามความรู้สึกอันแท้จริงของท่าน ทั้งนี้คำตอบจากแบบสอบถามของท่านจะถือเป็นความลับ และนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด]

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / หน้าข้อที่เห็นว่าถูกต้องหรือตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

1. เพศ

1. ( ) ชาย

2. ( ) หญิง

2. อายุ

1. ( ) 25-35 ปี

2. ( ) 36-45 ปี

3. ( ) 46-55 ปี

4. ( ) 56 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

1. ( ) โสด

2. ( ) สมรส

3. ( ) หม้าย

4. ( ) หย่า

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ( ) ต่ำกว่ามัธยมศึกษา

2. ( ) มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

3. ( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.

4. ( ) อนุปริญญา/ ปวส.

5. ( ) ปริญญาตรี

6. ( ) สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

1. ( ) รับราชการ	2. ( ) เกษตรกรรม
3. ( ) ค้าขาย	4. ( ) ธุรกิจส่วนตัว
5. ( ) อื่น ๆ (รับจ้างทั่วไป)	

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (รวมรายได้อื่น ๆ)

1. ( ) 5,000-10,000 บาท	2. ( ) 10,001-15,000 บาท
2. ( ) 15,001-20,000 บาท	3. ( ) สูงกว่า 20,001 บาท

ตอนที่ 2 การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเสนา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องว่างตรงกับบทบาทหน้าที่ที่ท่านปฏิบัติ

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ระดับการปฏิบัติงาน				
	ปฏิบัติเป็นประจำ (5)	ปฏิบัติเกือบเป็นประจำ (4)	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง (3)	ปฏิบัติ น้อยมาก (2)	ไม่ปฏิบัติเลย (1)
ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร					
1. การอำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎร					
2. การสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น					
3. การรับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อนทุกข์สุข และความต้องการที่จำเป็นของราษฎรแจ้งต่อส่วนราชการของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง					

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ระดับการปฏิบัติงาน				
	ปฏิบัติเป็นประจำ (5)	ปฏิบัติเกือบเป็นประจำ (4)	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง (3)	ปฏิบัติ น้อยมาก (2)	ไม่ปฏิบัติเลย (1)
ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร (ต่อ)					
4. การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
5. การควบคุมดูแลราษฎรให้ปฏิบัติตามเป็นไปตามกฎหมาย					
ด้านการรายงานต่อทางราชการ					
6. การปฏิบัติตามคำสั่งของทางราชการตามที่ได้รับมอบหมาย					
7. การรายงานเหตุการณ์ไม่ปกติที่เกิดในหมู่บ้านให้นายอำเภอและหน่วยงานราชการทราบ					
8. การรายงานเหตุทุกข์ร้อนของราษฎร หรือการแปลกประหลาดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน/ ตำบล					
9. การจัดทำรายงานประจำเดือนเสนอต่อผู้บังคับบัญชา					
10. การรายงานเรื่องเร่งด่วนหรือเรื่องที่ประชาชนส่วนมากได้รับความเดือดร้อนจะต้องรายงานทันที					
การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร					
11. การนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากราชการไปประกาศให้ประชาชนรับทราบ					

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ระดับการปฏิบัติงาน				
	ปฏิบัติ เป็นประจำ (5)	ปฏิบัติเกือบ เป็นประจำ (4)	ปฏิบัติเป็น บางครั้ง (3)	ปฏิบัติ น้อยมาก (2)	ไม่ ปฏิบัติเลย (1)
ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร (ต่อ)					
12. จัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน ทุกเดือนหรือตามที่มีข่าวสารแจ้ง เร่งด่วน					
13. มีการใช้เสียงตามสายในการ แจ้งข่าวสารในหมู่บ้าน					
14. ปฏิบัติตามคำสั่งของทาง ราชการและรายงานเหตุการณ์ ที่ไม่ปกติให้นายอำเภอทราบ					
15. สิ่งไหนเป็นความต้องการและ ความเดือดร้อนของราษฎรให้แจ้ง ให้ราชการทราบ					
ด้านการจัดทำทะเบียน					
16. รับแจ้งการเกิด การตาย การย้าย ที่อยู่					
17. แจ้งให้เด็กที่อายุ ครบ 7 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ให้ไปทำบัตร ประจำตัวประชาชน					
18. ทำการสำรวจสำมะโนครัวและ บัญชีต่าง ๆ					
19. แจ้งให้ผู้ที่อายุครบตามเกณฑ์ ให้ไปขึ้นบัญชีทหารกองเกิน ณ สัสดีอำเภอ ตามภูมิลำเนา					
20. ให้คำแนะนำและคำปรึกษา เกี่ยวกับงานทะเบียนทั่วไป					

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ระดับการปฏิบัติงาน				
	ปฏิบัติเป็นประจำ (5)	ปฏิบัติเกือบเป็นประจำ (4)	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง (3)	ปฏิบัติ น้อยมาก (2)	ไม่ปฏิบัติเลย (1)
ด้านกิจการสาธารณประโยชน์					
21. กิจกรรมร่วมพัฒนาสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน					
22. ถ้าเกิดเหตุร้ายในหมู่บ้าน/ ตำบล เช่น ไฟไหม้ เหตุชิงทรัพย์ กำนันผู้ใหญ่บ้านช่วยติดตาม หรือช่วยอย่างอื่นโดยเต็มกำลัง					
23. ร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาและคุ้มครองที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่น					
24. ร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่น					
25. ในเวลาใดมีงานนักขัตฤกษ์ประจำปี หรือประชุมชนเป็นการใหญ่ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ขอความร่วมมือราษฎร ผู้นำต่าง ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง					
ด้านการป้องกันโรคติดต่อ					
26. คอยสังเกตและตรวจสอบความเจ็บป่วยของราษฎรที่ผิดปกติ เช่น โรคอหิวาตกโรค ไข้หวัดใหญ่ สายพันธุ์ใหม่					

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ระดับการปฏิบัติงาน				
	ปฏิบัติเป็นประจำ (5)	ปฏิบัติเกือบเป็นประจำ (4)	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง (3)	ปฏิบัติ น้อยมาก (2)	ไม่ปฏิบัติเลย (1)
ด้านการป้องกันโรคติดต่อ (ต่อ)					
27. กำหนด ผู้ใหญ่บ้านต้องชี้แจงทำความเข้าใจแก่ราษฎร ในการหามาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ					
28. ถ้ามีโรคติดต่อร้ายแรง ให้แจ้งให้กรรมการอำเภอทราบทันที					
29. ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และผู้นำในหมู่บ้าน เพื่อหาแนวทางป้องกันโรคภัยต่าง ๆ					
30. ประสานกับโรงพยาบาล สาธารณสุขตำบล อสม. ในการจัดหาฉีดวัคซีน ป้องกันโรคติดต่อต่าง ๆ					
ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย					
31. การจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้านให้ถูกสุขลักษณะ					
32. การประสานงานกับแพทย์ประจำตำบลในเรื่องสุขลักษณะของหมู่บ้าน					
33. การขอความร่วมมือราษฎร ในการจัดระเบียบหมู่บ้านให้เรียบร้อย					
34. ถ้าผู้ใดทิ้งบ้านเรือนให้ชำรุดรุงรัง หรือปล่อยให้โสโครกโสภณ ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายแก่ผู้อื่นที่อยู่ในท้องถิ่น ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้เจ้าบ้านดำเนินการดูแลให้เรียบร้อย					

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ระดับการปฏิบัติงาน				
	ปฏิบัติ เป็นประจำ (5)	ปฏิบัติเกือบ เป็นประจำ (4)	ปฏิบัติเป็น บางครั้ง (3)	ปฏิบัติ น้อยมาก (2)	ไม่ ปฏิบัติเลย (1)
ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย (ต่อ)					
35. ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำใน หมู่บ้าน/ ตำบล ในการร่วมกัน จัดระเบียบหมู่บ้าน/ ตำบล ให้เรียบร้อย					
ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา					
36. เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิด กฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้ เกิดขึ้นในหมู่บ้านให้แจ้งให้ ผู้บังคับบัญชาทราบ					
37. เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิด กฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้ เกิดขึ้นในหมู่บ้านใกล้เคียงให้แจ้ง ผู้บังคับบัญชาทราบ					
38. เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำความผิด กฎหมายก็ดี หรือมีเหตุอันควรสงสัย ว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับตัวผู้นั้นไว้และนำตัวส่ง ผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ					
39. การตรวจตรารักษาความสงบ เรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ ประชาชนในหมู่บ้าน					
40. เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับ เจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นและ จับกุมผู้ต้องหาในหมู่บ้าน					